

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในจังหวัดเพชรบุรีมีผู้พูดภาษาลาวพวนหรือที่เรียกว่าไทยพวน หรือภาษาพวนอยู่ ๒ ตำบลด้วยกัน คือ ตำบลมาบปลาเค้า (อำเภอท่ายาง) และตำบลหนองปลาไหล (อำเภอเขาย้อย) คนเหล่านี้เรียกตนเองว่าลาวพวน จากการที่ผู้วิจัยได้พบปะสมาคมติดต่อกับคนเหล่านี้ ได้สังเกตเห็นว่าภาษาลาวพวนที่ตำบลมาบปลาเค้ายิ่งพูดโดยคนต่างอายุกัน มีลักษณะต่างกันและภาษาพูดที่ตำบลนี้อยู่ในระยะเปลี่ยนแปลงมาก โดยอิทธิพลของภาษาไทยกลาง คือ ภาษาไทยกลางสำเนียงเพชรบุรี และภาษาไทยกลางสำเนียงกรุงเทพฯ คาดว่าในอนาคตภาษาของคนกลุ่มนี้จะเปลี่ยนแปลงไปอีกมาก จนอาจไม่เหลือลักษณะเดิมของภาษาพวนไว้

นอกจากนี้ยังได้สังเกตเห็นว่าระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวพวนมาบปลาเค้าแตกต่างจากระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวพวนหนองปลาไหล* และภาษาลาวพวนในที่อื่น ๆ ที่มีผู้ศึกษาค้นคว้าไว้แล้ว คือ ภาษาลาวพวนมาบปลาเค้ามามี ๔ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ และวรรณยุกต์ C ๑ ๒ ๓ ๔** ไม่มีการแยกเสียง ส่วนภาษาลาวพวนในที่อื่น ๆ มี ๖ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ และวรรณยุกต์ C มีการแยกเสียงเป็น ๒ แบบคือ C ๑ ๒ ๓ - ๔ และ C ๑ - ๒ ๓ ๔***

โดยเหตุที่ภาษาลาวพวนมาบปลาเค้ามามีลักษณะพิเศษซึ่งน่าสนใจดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกศึกษาเปรียบเทียบเสียงและระบบเสียงในภาษาลาวพวน ตำบลมาบปลาเค้า ของผู้พูดภาษาที่มีอายุต่าง ๆ กัน แต่ไม่ได้ศึกษาภาษาลาวพวนที่หนองปลาไหลอย่างละเอียด เนื่องจากมีลักษณะทางเสียงคล้ายคลึงกับภาษาลาวพวนที่พูดกันในที่อื่น ๆ

* ुरายละเอียดภาคผนวก ข หน้า ๑๘๘

** วรรณยุกต์ C ๑ ๒ ๓ ๔ คือวรรณยุกต์ของคำที่เป็นที่เขียนด้วยรูปไม้โท ซึ่งมีพยัญชนะต้นต่าง ๆ กัน (ดูรายละเอียดในบทที่ ๔ หน้า ๖๔-๗๐)

*** ภาษาลาวพวนหนองปลาไหล มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ แบบ C ๑ - ๒ ๓ ๔

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาลักษณะของ เสียงและระบบ เสียงของภาษาลาวพวนที่พูดในตำบลมาบปลาเค้า อ. ท่ายาง จ. เพชรบุรี
๒. เพื่อเปรียบเทียบว่าผู้พูดภาษาลาวพวนที่มีวัยต่างกันจะใช้พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ เหมือนและ/หรือแตกต่างกันอย่างไร
๓. เพื่อให้เหตุผลและเพื่อชี้แนวโน้มนของการเปลี่ยนแปลงทาง เสียงภาษาลาวพวนมาบปลาเค้า

แนวเหตุผลทฤษฎีที่สำคัญหรือสมมุติฐาน

คนลาวพวนที่ตำบลมาบปลา เค้าที่มีอายุต่างกันพูดสำเนียงต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ศึกษาลักษณะของ เสียงและระบบ เสียงของภาษาลาวพวนที่พูดในตำบลมาบปลา-เค้า โดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลภาคสนามที่หมู่บ้านลาวพวน คือ หมู่ที่ ๑ ๒ ๓ ๔ ต. มาบปลาเค้า อ. ท่ายาง จ. เพชรบุรี (รูปภาพที่ ๑ และ ๒ หน้า ๑๓-๑๔ ประกอบ)
๒. ในการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งผู้พูดภาษาลาวพวนออกเป็น ๔ กลุ่มอายุ เพื่อเปรียบเทียบว่าผู้พูดภาษาทั้ง ๔ กลุ่มอายุ พูดภาษาเหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร
๓. เพื่อให้ได้อายุเป็นเกณฑ์กำหนดจริง ๆ ผู้วิจัยจึงควบคุมตัวแปรต่าง ๆ เช่น ผู้บอกภาษาต้องมีการศึกษาไม่เกินชั้นประถมศึกษา ๔ ไม่เคยย้ายที่อยู่อาศัย บิดามารดาเป็นคนลาวพวน และหากมีคู่สมรส คู่สมรสก็ต้องเป็นคนลาวพวนด้วย และเนื่องจากผู้พูดภาษาทั้งเพศหญิงและชายพูดคล้ายคลึงกันไม่มีความแตกต่างโดยนัยสำคัญ ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาทั้ง ๒ เพศ เพื่อให้เป็นตัวแทนของประชากรที่แท้จริงของชุมชน
๔. เนื่องจากผู้วิจัยคาดว่ามีความแตกต่างในเรื่อง เสียงวรรณยุกต์บางเสียงในภาษาของผู้พูดภาษาลาวพวนที่มีอายุต่างกัน ซึ่งน่าจะเกิดจากอิทธิพลของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเพชรบุรี และไทยกรุงเทพฯ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยเพชรบุรี โดยเก็บข้อมูลที่หมู่บ้านใกล้เคียง คือ หมู่ที่ ๑๐ บ้านนาชิงหนึ่ง ต. มาบปลาเค้า และหมู่ที่ ๒ ต. ท่าคอย อ. ท่ายาง ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่อยู่ใกล้ชุมชน (ตลาด) ซึ่งคาดว่าชาวพวนจะต้องมี

ธุรกิจติดต่อกันเป็นประจำ สาเหตุที่ไม่เก็บข้อมูลในตลาดทำขายโดยตรง เพราะโดยปกติแล้วผู้ที่อยู่ในตลาดมักเป็นคนจีน มีอาชีพค้าขาย และพูดภาษาไทยสำเนียงจีนหรือภาษาจีน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้จะมีประโยชน์ดังต่อไปนี้คือ

๑. ทำให้ทราบถึงลักษณะของเสียงและระบบเสียงในภาษาลาวพวนที่พูดที่ ต. มาบ-ปลาเค้า อ. ท่าช้าง จ. เพชรบุรี
๒. ทำให้ทราบความแตกต่างของเสียงในการพูดภาษาลาวพวนของคนลาวพวนที่มีอายุต่างกัน
๓. เป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่จะศึกษาภาษาลาวพวนในถิ่นอื่น ๆ
๔. เป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่จะศึกษาภาษาศาสตร์ เชิงประวัติ (Historical Linguistics) และภาษาไทยเปรียบเทียบ (Comparative Tai)
๕. เป็นประโยชน์สำหรับผู้ศึกษาภาษาถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาตระกูลไท
๖. เป็นประโยชน์สำหรับผู้สอนภาษาไทยที่จะได้นำความรู้เกี่ยวกับเรื่องเสียงและระบบเสียงในภาษาลาวพวนไปปรับปรุงวิธีสอนการพูด และการอ่านภาษาไทยมาตรฐานแก่เด็กที่ใช้ภาษาลาวพวนภายในครอบครัว
๗. เป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบทางการวางแผนนโยบายภาษาของชาติ วางแผนการศึกษา การปกครอง การพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมในชนบท

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อตกลงเบื้องต้น

๑. ภาษาที่วิจัยนี้เรียกว่าภาษาลาวพวน* หรือภาษาพวน การใช้ชื่อดังกล่าวเป็นการเรียกตามผู้บอกภาษา ต. มาบปลาเค้า ทั้ง ๔ หมู่บ้านเรียกภาษาของตนเอง ในที่อื่น ๆ อาจมีผู้เรียกว่า "ภาษาไทยพวน" และเรียกชื่อประชากรในหมู่บ้านว่า "คนไทยเชื้อสายลาวพวน"

๒. การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะเรื่องเสียงและระบบเสียง ได้แก่ วรรณยุกต์ พยัญชนะ สระ เฉพาะภาษาพูดในหมู่บ้านลาวพวน ต. มาบปลาเค้า อ. ท่ายาง จ. เพชรบุรี เท่านั้น

๓. จะศึกษาเปรียบเทียบการใช้ภาษาของคนลาวพวน เฉพาะกรณีที่มีความแตกต่างของอายุเป็นตัวกำหนดเท่านั้น เรื่องการศึกษา อาชีพ เพศ และอื่น ๆ ไม่ได้นำมาพิจารณา เพราะอยู่นอกเหนือขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้

๔. การหาหน่วยเสียงพยัญชนะและสระ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ ๒ วิธี คือ หาเทียบเสียงโดยดูจากลักษณะที่ปรากฏในสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ และในกรณีที่มีปัญหาในการจัดเสียงย่อยของหน่วยเสียงหนึ่ง ๆ นั้น ผู้วิจัยได้นำเหตุผลอื่น ๆ มาประกอบ เช่น อิทธิพลของคำยืมจากภาษาไทย ดังนั้นจึงต้องนำรูปตัวเขียนและการออกเสียงในภาษาไทยมาพิจารณาด้วย

* เมื่อพิจารณาในทางภาษาศาสตร์แล้วพบว่าภาษาลาวพวนไม่ใช่ภาษาลาว แต่เป็นภาษาในกลุ่มเดียวกับภาษาไทย ภาษาภูไท และภาษาเหนือ ซึ่งมีการแยกเสียงวรรณยุกต์ระหว่าง C_๓ กับ C_๔ (Chamberlain ๑๙๗๕ : ๕๐) ผู้วิจัยได้ศึกษาการแยกเสียงวรรณยุกต์ของภาษาพวนถิ่นต่าง ๆ ที่มีผู้ศึกษาค้นคว้าไว้แล้ว ได้พบว่าภาษาพวนเหล่านั้นมีการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็น ๒ แบบ คือ แบบแยกระหว่าง C_๓ กับ C_๔ กับแบบแยกระหว่าง C_๑ กับ C_๒ (ดูรายละเอียดหน้า ๓๕) ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษของภาษาลาว (Brown ๑๙๖๕ : ๕๔-๕๕) การที่ภาษาพวนบางถิ่นมีการแยกเสียงวรรณยุกต์แบบภาษาลาวนั้นน่าจะได้รับอิทธิพลจากภาษาข้างเคียง คือ ภาษาลาว เพราะก่อนอพยพมาอยู่ในประเทศไทย คนพวนเคยอยู่ในประเทศลาวมาก่อน

การที่ผู้บอกภาษาลาวพวนเรียกตนเองว่าลาว น่าจะเป็นเพราะได้อพยพมาจากถิ่นฐานเดิมในประเทศลาวนั่นเอง

ตัวอย่าง เช่น

h	เป็น	คน	หน่วย	เสียง	กับ	l
ɲ	"	"	"	"	"	j
kw	"	"	"	"	"	f

สำหรับหน่วยเสียง ๓ คู่นี้ จะมีคำบางคำที่ผู้พูดภาษาออกเสียงทั้ง [h] ~ [l] เช่นในคำว่า 'ร้าย' [hai^๕] ~ [lai^๕] [ɲ] ~ [j] เช่นในคำว่า 'หายาบ' [pa:p^๗] ~ [ja:p^๗] และ [kw] ~ [f] เช่นในคำว่า 'กว้าง' [kwa:ŋ^๒] ~ [fa:ŋ^๒] ในกรณีเช่นนี้จะจัดให้ [l] เป็นเสียงย่อยของ h, [j] เป็นเสียงย่อยของ ɲ และ [f] เป็นเสียงย่อยของ kw

๕. ในการหาหน่วยเสียงวรรณยุกต์ ผู้วิจัยใช้วิธีการเช่นเดียวกับการหาหน่วยเสียงสระ และพยัญชนะ นั่นคือดูลักษณะที่ปรากฏในสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ และใช้หลักเกณฑ์การทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของ วิลเลียม เจ. เกดนี (๒๕๒๑) โดยใช้ตารางทดสอบเสียงวรรณยุกต์ ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะต้นกับเสียงวรรณยุกต์และลักษณะพยางค์ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอ้างรูปตัวเขียนในภาษาไทยมาตรฐานในบางครั้ง เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ดังกล่าวได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

๖. ข้อมูลที่ใช้ในการเขียนแผนที่แสดงการกระจายของภาษาลาวพวนในประเทศไทย ได้จากคู่มือแผนที่ภาษาในประเทศไทยของ เจอร์รี เกนีย์ และธีระพันธ์ ล.ทองคำ (๒๕๒๐) ส่วนการกระจายของลาวพวนนอกประเทศไทยนั้น ผู้วิจัยกำหนดสถานที่จากข้อมูลทางประวัติศาสตร์เท่าที่มีหลักฐานค้นพบและจาก Seidenfaden (๑๙๕๔) และสำนักนายกรัฐมนตรี (๒๕๒๕) (ดูภาพที่ ๕ หน้า ๑๙)

สำหรับข้อมูลที่ใช้ประกอบการเขียนแผนที่ตำบลมาบปลาเค้า ได้มาจากเอกสาร "หมู่บ้านพัฒนาตำบลปลาเค้า" ของหน่วยพัฒนาชุมชนประจำตำบลมาบปลาเค้า อ. ท่าช้าง จ. เพชรบุรี ซึ่งจัดทำโดยคุณประสิทธิ์ ศรีมูลตรี เจ้าหน้าที่พัฒนาตำบล เอกสารนี้แสดงแผนที่สังเขปของตำบลมาบปลาเค้า

๗. "ภาษาไทยเพชรบุรี" ที่ใช้ในการวิจัยหมายถึงภาษาไทยกลางสำเนียงเพชรบุรี เฉพาะที่พูดกันที่หมู่ ๑๐ บ้านนาชิงหนึ่ง ต. มาบปลาเค้า อ. ท่าช้าง จ. เพชรบุรี

เหตุผลในการเลือกบ้านนาซิงหนึ่ง ต. มาบปลาเค้า เป็นสถานที่เก็บข้อมูลทางเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยเพชรบุรี แม้ว่าบ้านนาซิงหนึ่งจะมีได้มีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านมาบปลาเค้าโดยตรงก็เพราะผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่า บ้านนาซิงหนึ่ง เป็นหมู่บ้านเดี่ยวที่อยู่ริมถนนที่ใช้เป็นทางสัญจรระหว่างตลาดท่ายางกับบ้านมาบปลาเค้า และที่บ้านนาซิงหนึ่งมีชุมชนย่อย ๆ เช่น โรงสี ร้านค้า และที่ทำงานของกำนัน ต. มาบปลาเค้า ซึ่งสถานที่เหล่านี้เป็นศูนย์กลางในการติดต่อของชุมชนในบริเวณนั้น นอกจากนี้บ้านนาซิงหนึ่งยังใช้ภาษาไทยเพชรบุรี ซึ่งเป็นภาษาของประชากรส่วนใหญ่ในอำเภอท่ายาง โอกาสที่ภาษาลาวพวนมาบปลาเค้าจะได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยเพชรบุรีย่อมมีมากกว่าภาษาอื่น เช่น ภาษาลาวเวียง (ของหมู่ ๕, ๖ บ้านตาลง) เพราะหมู่บ้านตาลงแม้จะมีอาณาเขตติดต่อกับบ้านมาบปลาเค้าทางทิศเหนือ (ดูภาพที่ ๒ หน้า ๑๔) แต่โดยลักษณะของหมู่บ้านแล้ว ชาวตาลงปลูกบ้านอยู่ลึกเข้าไปจากเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมหมู่บ้านกับ อ. ท่ายางมาก และชาวมาบปลาเคาก็ไม่ค่อยได้ติดต่อสังสรรค์กับชาวตาลง ต่างคนต่างอยู่ ส่วนทางทิศอื่น ๆ นั้นแม้บ้านมาบปลาเค้าจะมีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านอื่น ๆ อีกหลายหมู่บ้าน แต่บริเวณที่อยู่อาศัยก็อยู่ห่างไกลกันมากมิได้มีบ้านเรือนอยู่ติดต่อกัน และบางหมู่บ้านมีทุ่งนาคั้นเป็นระยะห่างไกลจากกัน แม้บางหมู่บ้านจะมีถนนเชื่อมต่อกับบ้านมาบปลาเค้า แต่ก็อยู่เลยออกไปไกล ซึ่งโดยปกติแล้วชาวมาบปลาเค้าจะไม่เดินทางเข้าไปในหมู่บ้านเหล่านี้ แต่จะเดินทางออกมาทำธุระที่ตลาด อ. ท่ายาง ซึ่งต้องผ่านบ้านนาซิงหนึ่งมากกว่า ดังนั้นโอกาสที่ภาษาลาวพวนของบ้านมาบปลาเค้าจะได้รับอิทธิพลก็น่าจะมาจากอิทธิพลภาษาพูดของบ้านนาซิงหนึ่ง และจาก อ. ท่ายาง มากกว่าจากหมู่บ้านอื่นใด แต่โดยเหตุที่อำเภอท่ายางมีผู้พูดภาษาจีนและไทยกลาง (สำเนียงกรุงเทพฯ) ด้วย ซึ่งไม่อาจใช้เป็นเครื่องมืออย่างการวิจัยได้ ผู้วิจัยจึงได้เก็บข้อมูลเสียงวรรณยุกต์ที่บ้านท่าคอย หมู่ ๒ อำเภอท่ายาง ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่อยู่ใกล้ตลาดท่ายางที่สุด เพื่อตรวจสอบกับระบบเสียงวรรณยุกต์ของบ้านนาซิงหนึ่งอีกครั้ง ผลปรากฏว่าเสียงวรรณยุกต์ของบ้านท่าคอย อ. ท่ายาง คล้ายคลึงกับเสียงวรรณยุกต์ของบ้านนาซิงหนึ่งมาก ผู้วิจัยจึงได้ใช้ข้อมูลทางเสียงวรรณยุกต์บ้านนาซิงหนึ่งเป็นตัวเปรียบเทียบให้เห็นแนวโน้มของการกลายเสียงวรรณยุกต์ของผู้บอภาษาในหมู่บ้านมาบปลาเค้าที่พูดภาษาลาวพวน

สัญลักษณ์และนิยามศัพท์เฉพาะ

ในการจัดบันทึกข้อมูลภาษาลาวพวน ตำบลมาบปลาเค้า อ. ท่ายาง จ. เพชรบุรี ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์แทนเสียงวรรณยุกต์ พยัญชนะ และสระ ดังต่อไปนี้

๑. สัญลักษณ์แทนเสียงวรรณยุกต์

๑.๑ ใช้หมายเลขแทนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ เช่น หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ ๑ ใช้ ๑. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ ๒ ใช้ ๒. เป็นต้น

๑.๒ ในการแสดงสัญลักษณ์ของเสียงวรรณยุกต์ ใช้สัญลักษณ์ ๒ ชนิดคือ

๑.๒.๑ ใช้ตัวเลข ๒ หรือ ๓ ตัวแสดงระดับเสียงและการขึ้นลงของเสียงสำหรับภาษาลาวพวนมาบปลาเค้า ภาษาลาวพวนหนองปลาไหลและภาษาไทยเพชรบุรี ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้วิเคราะห์ เช่น เสียงวรรณยุกต์ที่ระดับของเสียงเมื่อเริ่มออกเสียงอยู่ประมาณระดับกลางค่อนข้างต่ำ แล้วเลื่อนขึ้นสู่ระดับกลางและเลื่อนลงมายังระดับกลางค่อนข้างต่ำ เมื่อจบเสียง จะใช้ว่า "เสียงวรรณยุกต์ ๒ ๓ ๒" เป็นต้น*

๑.๒.๒ ใช้เส้นแสดงลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ (tone stick) ในกรณีที่ยังถึงงานของนักภาษาศาสตร์คนอื่นที่ใช้ระบบเส้นแสดงวรรณยุกต์ในงานวิจัยของเขา เช่น ๒ หมายถึงเสียงวรรณยุกต์กลาง-ขึ้น เป็นต้น

๒. สัญลักษณ์แทนเสียงพยัญชนะ

p แทนเสียงพยัญชนะกัก หรือระเปิด** เกิดที่ริมฝีปากทั้งสอง
ไม่ก้อง ไม่มีลม [p]

ph แทนเสียงพยัญชนะระเปิด เกิดที่ริมฝีปากทั้งสอง ไม่ก้อง มีลม
[ph]

b แทนเสียงพยัญชนะระเปิด เกิดที่ริมฝีปากทั้งสอง ก้อง ไม่มีลม
[b]

*ดูกาญจนา พันธุ์คำ (๒๕๒๓ : ๔๔-๔๘)

**p, t, k และ ? เมื่อเป็นเสียงพยัญชนะต้นเรียกว่าพยัญชนะระเปิด แต่ถ้าเป็นเสียงพยัญชนะท้าย เรียกว่าพยัญชนะกัก

- t แทนเสียงพยัญชนะกักหรือระ เบิด เกิดที่ปลายลิ้นกับปุ่มเหงือก ไม่
ก้อง ไม่มีลม [t]
- th แทนเสียงพยัญชนะระ เบิด เกิดที่ปลายลิ้นกับปุ่มเหงือก ไม่ก้อง มีลม
[th]
- d แทนเสียงพยัญชนะระ เบิด เกิดที่ปลายลิ้นกับปุ่มเหงือก ก้อง ไม่มี
ลม [d]
- k แทนเสียงพยัญชนะกักหรือระ เบิด เกิดที่ลิ้นส่วนหลังกับเพดานอ่อน
ไม่ก้อง ไม่มีลม [k]
- kh แทนเสียงพยัญชนะระ เบิด เกิดที่ลิ้นส่วนหลังกับเพดานอ่อน ไม่-
ก้อง มีลม [k^h]
- ? แทนเสียงพยัญชนะระ เบิด เกิดที่ช่องเส้นเสียง ไม่ก้อง [?]
- c แทนเสียงพยัญชนะกึ่งเสียดแทรก เกิดระหว่างลิ้นส่วนหน้ากับ
เพดานแข็งส่วนหน้า ไม่ก้อง ไม่มีลม [tʃ]
- ch แทนเสียงพยัญชนะกึ่งเสียดแทรก เกิดระหว่างลิ้นส่วนหน้ากับ
เพดานแข็งส่วนหน้า ไม่ก้อง มีลม [tʃ^h]
- f แทนเสียงพยัญชนะเสียดแทรก เกิดระหว่างฟันบนกับริมฝีปากล่าง
ไม่ก้อง [f]
- s แทนเสียงพยัญชนะเสียดแทรก เกิดระหว่างปลายลิ้นกับปุ่มเหงือก
ไม่ก้อง [s]
- h แทนเสียงพยัญชนะเสียดแทรก เกิดระหว่างช่องเส้นเสียง ไม่
ก้อง [h]
- m แทนเสียงพยัญชนะนาสิก เกิดที่ริมฝีปากทั้งสอง ก้อง [m]
- n แทนเสียงพยัญชนะนาสิก เกิดที่ปลายลิ้นกับปุ่มเหงือก ก้อง [n]
- ŋ แทนเสียงพยัญชนะนาสิก เกิดที่ลิ้นส่วนกลางกับเพดานแข็ง ก้อง
[ŋ]

- ŋ แทนเสียงพยัญชนะนาสิก เกิดที่ลิ้นส่วนหลังกับเพดานอ่อน ก้อง [ŋ]
- l แทนเสียงพยัญชนะข้างลิ้น เกิดที่ปลายลิ้นกับปุ่มเหงือก ก้อง [l]
- w แทนเสียงพยัญชนะเปิด เกิดที่ริมฝีปากและเพดานอ่อน ก้อง [w]
- j แทนเสียงพยัญชนะเปิด เกิดที่ลิ้นส่วนกลางกับเพดานแข็ง ก้อง [j]

๓. สัญลักษณ์แทนเสียงสระ

- i แทนเสียงสระหน้า เสียงสั้น ระดับลิ้นสูง ริมฝีปากไม่ห่อ [i]
- i: แทนเสียงสระหน้า เสียงยาว ระดับลิ้นสูง ริมฝีปากไม่ห่อ [i:]
- e แทนเสียงสระหน้า เสียงสั้น ระดับลิ้นกึ่ง-สูง ริมฝีปากไม่ห่อ [e]
- e: แทนเสียงสระหน้า เสียงยาว ระดับลิ้นกึ่งสูง ริมฝีปากไม่ห่อ [e:]
- ɛ แทนเสียงสระหน้า เสียงสั้น ระดับลิ้นกึ่ง-ต่ำ ริมฝีปากไม่ห่อ [ɛ]
- ɛ: แทนเสียงสระหน้า เสียงยาว ระดับลิ้นกึ่ง-ต่ำ ริมฝีปากไม่ห่อ [ɛ:]
- a แทนเสียงสระกลาง เสียงสั้น ระดับลิ้นต่ำ ริมฝีปากไม่ห่อ [a]
- a: แทนเสียงสระกลาง เสียงยาว ระดับลิ้นต่ำ ริมฝีปากไม่ห่อ [a:]
- ɯ แทนเสียงสระหลัง เสียงสั้น ระดับลิ้นสูง ริมฝีปากไม่ห่อ [ɯ]
- ɯ: แทนเสียงสระหลัง เสียงยาว ระดับลิ้นสูง ริมฝีปากไม่ห่อ [ɯ:]
- ɤ แทนเสียงสระหลัง เสียงสั้น ระดับลิ้นกึ่ง-สูง ริมฝีปากไม่ห่อ [ɤ]
- ɤ: แทนเสียงสระหลัง เสียงยาว ระดับลิ้นกึ่ง-สูง ริมฝีปากไม่ห่อ [ɤ:]

- u แทนเสียงสระหลัง เสียงสั้น ระดับสั้นสูง ริมฝีปากห่อ [u]
- u: แทนเสียงสระหลัง เสียงยาว ระดับสั้นสูง ริมฝีปากห่อ [u:]
- o แทนเสียงสระหลัง เสียงสั้น ระดับสั้นกึ่ง-สูง ริมฝีปากห่อ [o]
- o: แทนเสียงสระหลัง เสียงยาว ระดับสั้นกึ่ง-สูง ริมฝีปากห่อ [o:]
- ɔ แทนเสียงสระหลัง เสียงสั้น ระดับสั้นกึ่ง-ต่ำ ริมฝีปากห่อ [ɔ]
- ɔ: แทนเสียงสระหลัง เสียงยาว ระดับสั้นกึ่ง-ต่ำ ริมฝีปากห่อ [ɔ:]

๔. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการอธิบายโครงสร้างของพยางค์

- c- หมายถึง เสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว
- cc- หมายถึง เสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ
- v หมายถึง สระเดี่ยว เสียงสั้น
- v: หมายถึง สระเดี่ยว เสียงยาว
- vv หมายถึง สระประสมสองเสียง
- vvv หมายถึง สระประสมสามเสียง
- N หมายถึง พยัญชนะท้ายซึ่ง เป็น เสียงพยัญชนะนาสิก หรือ เสียงพยัญชนะเปิด
- S หมายถึง พยัญชนะท้ายซึ่ง เป็น เสียงพยัญชนะกัก
- T หมายถึง เสียงวรรณยุกต์
- () หมายถึง เสียงที่อยู่ในเครื่องหมายนี้จะปรากฏหรือไม่ก็ได้
- { } หมายถึง เสียงที่อยู่ในเครื่องหมายนี้ให้ เลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง

นอกจากสัญลักษณ์ต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยเห็นสมควรให้นิยามของศัพท์เฉพาะบางคำซึ่งจะใช้ในงานวิจัยดังต่อไปนี้

๑. พยางค์เปิด หมายถึง พยางค์ที่ไม่มีเสียงพยัญชนะท้ายหรือพยางค์ที่ลงท้ายด้วยเสียงสระ เช่น กา ตี เป็นต้น

๒. พยางค์ปิด หมายถึงพยางค์ที่มีเสียงพยัญชนะท้าย เป็นพยัญชนะนาสิก m, n และ ŋ เช่น ตาม บิน แดง หรือพยางค์ที่มีเสียงพยัญชนะท้ายเป็นพยัญชนะกัก p, t, k, ? เช่น ดาบ ผัด ผัก พระ เป็นต้น

๓. พยางค์เป็น หมายถึงพยางค์เปิดและพยางค์ปิดที่มีเสียงพยัญชนะท้ายเป็นพยัญชนะนาสิก

๔. พยางค์ตาย หมายถึงพยางค์ปิดที่มีเสียงพยัญชนะท้ายเป็นพยัญชนะกัก ซึ่งแบ่งเป็น

๔.๑ พยางค์ตายเสียงยาว หมายถึงพยางค์ตายที่มีสระเสียงยาวตามด้วยเสียงพยัญชนะกัก เช่น ดาบ ปอด เป็นต้น

๔.๒ พยางค์ตายเสียงสั้น หมายถึงพยางค์ตายที่มีสระเสียงสั้นตามด้วยเสียงพยัญชนะกัก เช่น หึก มด เป็นต้น

๕. การเกิดเสียงกักที่ช่องเส้นเสียงซึ่งเป็นองค์ประกอบของเสียงวรรณยุกต์ (glottal constriction) หมายถึงพยางค์นั้น ๆ มีเสียงพยัญชนะกักที่ช่องเส้นเสียง ? ตามตอนจบพยางค์ พบในพยางค์เป็นที่มีวรรณยุกต์ ๕ เช่น khaʉ^{๕๕}? "ข้าว" nam^{๕๕}? "น้ำ"

๖. สัญลักษณ์อื่น ๆ

[] ใช้แสดงสัญลักษณ์ของเสียง เช่น [ph]

< > ใช้แสดงตัวอักษรไทย เช่น <พ>

~ ใช้แสดงการแปรอิสระของเสียง เช่น ว๑.~ ว.๓

* ๑. ใช้แสดงภาษาตั้งเดิม (proto language) เช่น *?j (อยู่หน้าตัวอักษร)

๒. ใช้แสดงเชิงอรรถโยง (อยู่หลังข้อความ)

+ ใช้แสดงเชิงอรรถโยงลำดับที่ ๔ ขึ้นไป (ดูหน้า ๒๔)

ว. ใช้แทนหน่วยวรรณยุกต์ เช่น ว๑. แทนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ ๑. เป็นต้น

หมายเหตุ สัทอักษรที่แทนหน่วยเสียงจะไม่มีเครื่องหมายใดกำกับเอาไว้ เช่น p = /p/

ข้อมูลเกี่ยวกับตำบลมาบปลาเค้า

มาบปลาเค้า เป็นชื่อตำบลหนึ่งในอำเภอท่าช้าง จังหวัดเพชรบุรี* อยู่ห่างจาก
อำเภอท่าช้างไปทางทิศตะวันออกประมาณ ๗ กิโลเมตร คำว่า "มาบ" หมายถึงที่ลุ่มหรือบึง
น้ำกว้างใหญ่ และมาบนี้มีปลาเค็ดชุกชุมมาก ชาวบ้านจึงพากันเรียกว่า "มาบปลาเค็ด"
ประสิทธิ์ ศรีมูลตรี [ม.ป.ป.]) ตำบลมาบปลาเค้าประกอบด้วยหมู่บ้าน ๑๐ หมู่บ้าน และมี
ภาษาที่พูดกันในชีวิตประจำวัน ๓ ภาษา ดังต่อไปนี้คือ

- หมู่ที่ ๑-๔ พูดภาษาลาวพวน
- หมู่ที่ ๕-๖ พูดภาษาลาวเวียง
- หมู่ที่ ๗-๑๐ พูดภาษาไทยเพชรบุรี

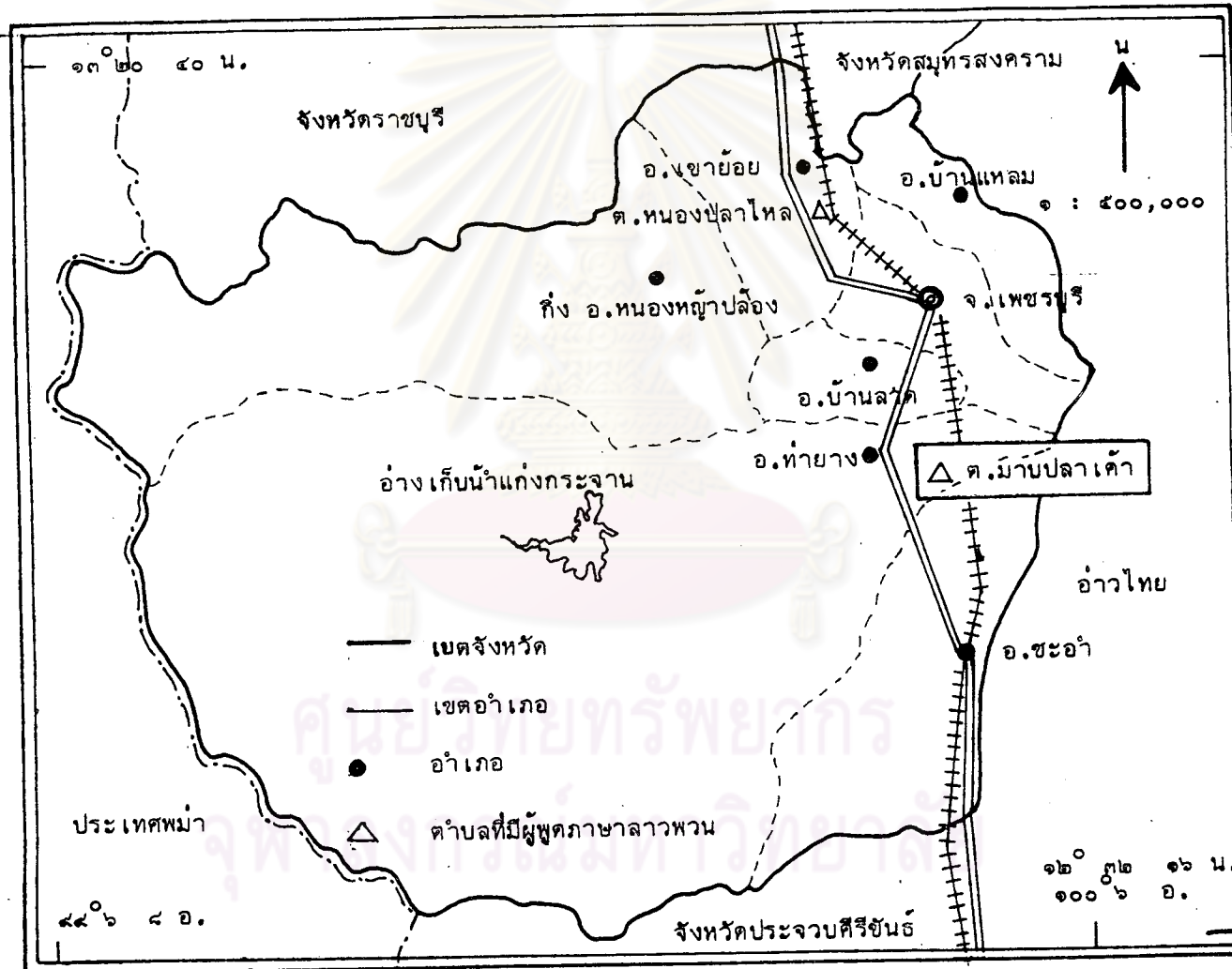
เป็นที่น่าสังเกตว่าบ้านมาบปลาเค้า หมู่ที่ ๑-๔ ตั้งอยู่ค่อนข้างโดดเดี่ยว มีทุ่งนากัน
หมู่บ้านเหล่านี้อกจากหมู่บ้านที่พูดภาษาลาวเวียง และภาษาไทยเพชรบุรี (ดูภาพที่ ๒ หน้า
๑๔)

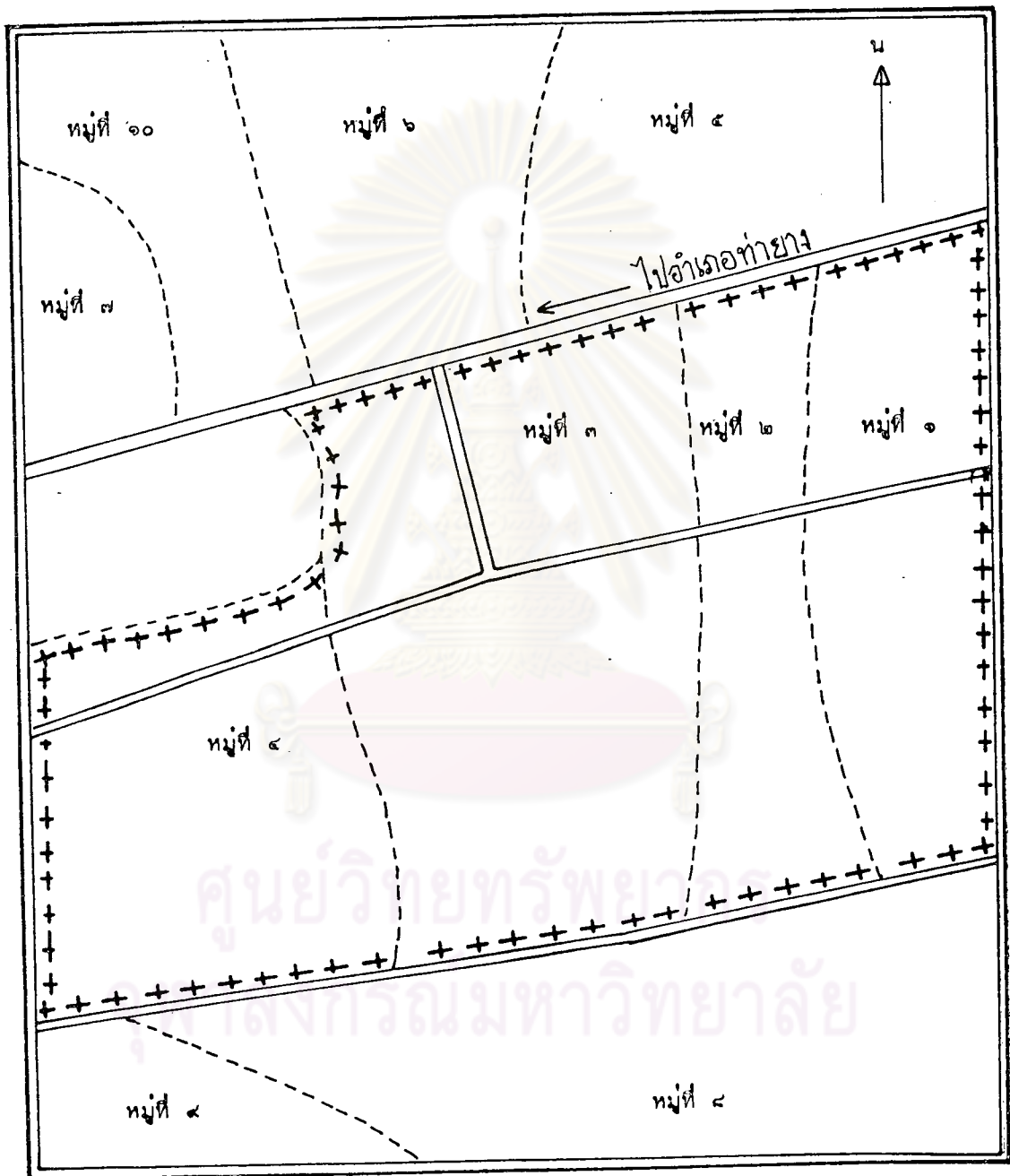
* จังหวัดเพชรบุรี แบ่งการปกครองออกเป็น ๖ อำเภอ กับ ๑ กิ่งอำเภอ คือ
อ. เมืองเพชรบุรี อ. ท่าช้าง อ. บ้านลาด อ. เขาย้อย อ. บ้านแหลม อ. ชะอำ
และกิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง (ดูภาพที่ ๑ หน้า ๑๓)

ภาษาที่ใช้กันในจังหวัดเพชรบุรี ส่วนใหญ่คือภาษาไทยกลาง สำเนียงเพชรบุรี
(ซึ่งมีเสียงวรรณยุกต์ต่างกันเล็กน้อยในแต่ละอำเภอ และตำบล) และภาษาไทยกลาง
สำเนียงกรุงเทพฯ นอกจากนี้มีภาษาของชนกลุ่มน้อยบางกลุ่ม เช่น ภาษามอญ ภาษาลาว-
โซ่ง ภาษากะเหรี่ยง ภาษาจีน และภาษาลาวพวน

ภาพที่ ๑. แผนที่จังหวัดเพชรบุรี แสดงการแบ่งเขตอำเภอ

ภาพที่ ๒. แผนที่สังเขปตำบลมาบปลาเค้า อำเภอนาย่าง จ.เพชรบุรี

- หมู่ที่ ๑ บ้านมาบปลาเค้า
- หมู่ที่ ๒ บ้านมาบปลาเค้า
- หมู่ที่ ๓ บ้านมาบปลาเค้า
- หมู่ที่ ๔ บ้านมาบปลาเค้า
- หมู่ที่ ๕ บ้านตาลกง

- หมู่ที่ ๖ บ้านตาลกง
- หมู่ที่ ๗ บ้านหนองหินถ่วง
- หมู่ที่ ๘ บ้านในดง
- หมู่ที่ ๙ บ้านหัวเข้
- หมู่ที่ ๑๐ บ้านนาขิงหนึ่ง

ประวัติและความเป็นมาของคนไทยเชื้อสายลาวพวนหมู่บ้านมาบปลาเค้า

หลังจากที่ได้ศึกษาประวัติของคนลาวพวนจาก เอกสารทางประวัติศาสตร์และ เอกสารอื่น ๆ หลายฉบับ และจากคำบอกเล่าของผู้บอกภาษาเอง ผู้วิจัยได้ทราบว่าคนลาวพวนหมู่บ้านมาบปลาเค้า เป็นเชื้อสายของคนลาวพวนกลุ่มหนึ่งซึ่งอพยพมาอยู่ในไทยตอนต้นสมัยรัตนโกสินทร์ เพราะสงครามคนเหล่านี้เดิมมีถิ่นฐานอยู่บนที่ราบสูงของเมืองเชียงขวาง (Chieng Khwang) หรือที่ฝรั่งเศสเรียกว่า ตรัน-นินท์ (Tran-ninh) ซึ่งอยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของหลวงพระบาง และตะวันออกเฉียงเหนือของเวียงจันทน์ (ไซเคนฟาเดน : ๒๔๙๓) (รูปภาพที่ ๓ และ ๔ หน้า ๑๖ และ ๑๙ ประกอบ)

สนิท สมิครการ (๑๙๗๒) ได้กล่าวถึงสาเหตุในการอพยพของชาวพวนมายังประเทศไทย สรุปได้ดังนี้คือ

๑. สงครามที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ระหว่างเมืองพวนและรัฐต่าง ๆ ที่มีกำลังอำนาจมากกว่า เช่น เวียดนาม ลาว ไทย เมื่อใดก็ตามที่เกิดสงครามไม่ว่าจะเป็นญวนกับลาว (เวียงจันทน์หรือหลวงพระบาง) หรือสงครามระหว่างเวียงจันทน์กับไทย ชาวพวนนี้ก็จะถูกกวาดต้อนเข้าไปด้วยทุกระวาง เพื่อขอแรงงานไปใช้ในการกสิกรรมและเพื่อมิให้เป็นกำลังแก่ข้าศึกในเรื่องเสบียงอาหาร

การอพยพของชาวพวนด้วยเหตุผลทางสงครามมีเป็นหลายครั้งด้วยกันคือ

๑.๑ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. ๒๓๒๒ เมื่อเวียงจันทน์แพ้สงครามกับไทย ครอบครัพลาวพวนถูกกวาดต้อนเข้ามาพร้อมกับครอบครัวลาวทรงดำหรือลาวโซ่ง และลาวเวียง และมีพระราชโองการให้ลาวโซ่งไปอยู่ที่เพชรบุรี ส่วนลาวเวียงและลาวอื่น ๆ อาจมีลาวพวนปนอยู่ด้วยให้ไปตั้งถิ่นฐานที่สระบุรี ราชบุรี จันทบุรี ฯลฯ

๑.๒ สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พ.ศ. ๒๓๓๕ เมื่อเมืองพวนแพ้สงครามเวียงจันทน์ (ขณะนั้นเวียงจันทน์เป็นเมืองขึ้นของไทย) ลาวพวนถูกกวาดต้อนเข้ามาในไทย และได้รับคำสั่งให้อยู่ในกรุงเทพฯ

๑.๓ พ.ศ. ๒๓๓๖-๒๓๓๘ ไทยทำสงครามกับญวน เพื่อไม่ให้เป็นกำลังของญวน ไทยได้กวาดต้อนผู้คนที่อยู่บริเวณชายแดนญวนมาไว้ในไทย เป็นหลายครั้งหลายหน ซึ่งการนี้ทำให้

ภาพที่ ๓. แผนที่คาบสมุทรอินโดจีนในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น แสดงที่ตั้งของเมือง เชียงขวางและเมืองพวน (ดัดแปลงจากสำนักนายกรัฐมนตรี, ประวัติศาสตร์ กรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑ - รัชกาลที่ ๓ พ.ศ. ๒๓๒๕ - พ.ศ. ๒๓๕๔ เล่ม ๑ ฉบับสมโภชน์กรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี, ๒๕๒๕)

ลาวพวนอพยพเข้ามาอยู่ในไทย เป็นจำนวนมาก

๒. การถูกขอรบกวนโดยสม้าเสมอ ทำให้ชาวพวนบางกลุ่มเต็มใจอพยพเข้ามาเอง

๓. ความยากลำบากในการหาเลี้ยงชีพ เนื่องจากแผ่นดินไม่อุดมสมบูรณ์และสภาพภูมิศาสตร์ไม่อำนวย การอพยพนี้มากันเป็นหลายคราวและแบ่งแยกกันมาเป็น ๓ ทาง ด้วยกันคือ

๓.๑ กลุ่มที่ ๑ มาตั้งถิ่นฐานที่เมืองพรม (ขณะนี้คือ ต.บางน้ำเชี่ยว

อ. พรมบุรี จ. สิงห์บุรี) และบางคนอพยพต่อมาอยู่ที่ อ. บ้านหมี่ จ. ลพบุรี

๓.๒ กลุ่มที่ ๒ มาตั้งถิ่นฐานที่หาดเสี้ยว อ. ศรีสชนาลัย จ. สุโขทัย

๓.๓ กลุ่มที่ ๓ อพยพมาตั้งถิ่นฐานในหลายตำบลในนครนายก และ

จ. ปราจีนบุรี

สำหรับการตั้งถิ่นฐานของลาวพวนที่จังหวัดเพชรบุรีนั้น เข้าใจว่าอพยพมาพร้อมกับพวก

ลาวโซ่ง (สุขสมาน ยอดแก้ว ^{ในสมุดเพชรบุรี} ๒๕๒๕ : ๓๕๒) และมาตั้งรกรากอยู่ที่ ๒ ตำบล คือ

ก. ที่ตำบลหนองปลาไหล อ. เขาย้อย จ. เพชรบุรี

ข. ที่ตำบลท่ามะเกลือ อ. บ้านลาด จ. เพชรบุรี ซึ่งต่อมาได้ย้ายมาอยู่ที่

ค. มาบปลาเค้า เนื่องจากพื้นที่บ้านท่ามะเกลือไม่อุดมสมบูรณ์พอที่จะเพาะปลูกและทำนาได้ (ประสิทธิ์ ศรีมูลตรี [ม.ป.ป.])

ชาวพวนที่อพยพมาอยู่ในประเทศไทยส่วนใหญ่มักจะอยู่กระจัดกระจายกันตามบริเวณ

ที่ราบลุ่มภาคกลาง ได้สำรวจพบว่า มีภาษาพวนใช้ในจังหวัดต่าง ๆ ในประเทศไทย ๑๖ จังหวัด ดังต่อไปนี้คือ

๑. จังหวัดหนองคาย มีภาษาพวนพูดที่ อ. ศรีเชียงใหม่ อ. ท่าบ่อ อ. โซ่พิสัย

๒. จังหวัดอุดรธานี ที่ อ. หนองหาน อ. บ้านผือ

๓. จังหวัดเลย ที่ อ. เมืองเลย

๔. จังหวัดแพร่ ที่ อ. เมืองแพร่

๕. จังหวัดสุโขทัย ที่ อ. ศรีสชนาลัย

* เจอร์เกนีย์ และธีระพันธ์ ล. ทองคำ ๒๕๒๐ (ดูรายละเอียดในหน้า ๑๔)

๖. จังหวัดกำแพงเพชร ที่ อ. ชาญวรลักษณบุรี
๗. จังหวัดพิจิตร ที่ อ. เมืองพิจิตร และ อ. ตะพานหิน
๘. จังหวัดอุทัยธานี ที่ อ. บ้านไร่
๙. จังหวัดชัยนาท ที่ อ. สรรพยา
๑๐. จังหวัดสิงห์บุรี ที่ อ. พรหมบุรี
๑๑. จังหวัดลพบุรี ที่ อ. บ้านหมี่ และ อ. เมืองลพบุรี
๑๒. จังหวัดสระบุรี ที่ อ. บ้านหมอ อ. วิหารแดง และกิ่ง อ. หนองโดน
ในอำเภอบ้านหมอ
๑๓. จังหวัดนครนายก ที่ อ. ปากพลี
๑๔. จังหวัดปราจีนบุรี ที่ อ. บ้านนาร้าง อ. ศรีมหาโพธิ์ และกิ่ง อ. โคกปีบ
ในอำเภอศรีมหาโพธิ์
๑๕. จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ อ. เมืองสุพรรณบุรี และ อ. บางปลาม้า
๑๖. จังหวัดเพชรบุรี ที่ อ. เขาย้อย และ อ. ท่าช้าง

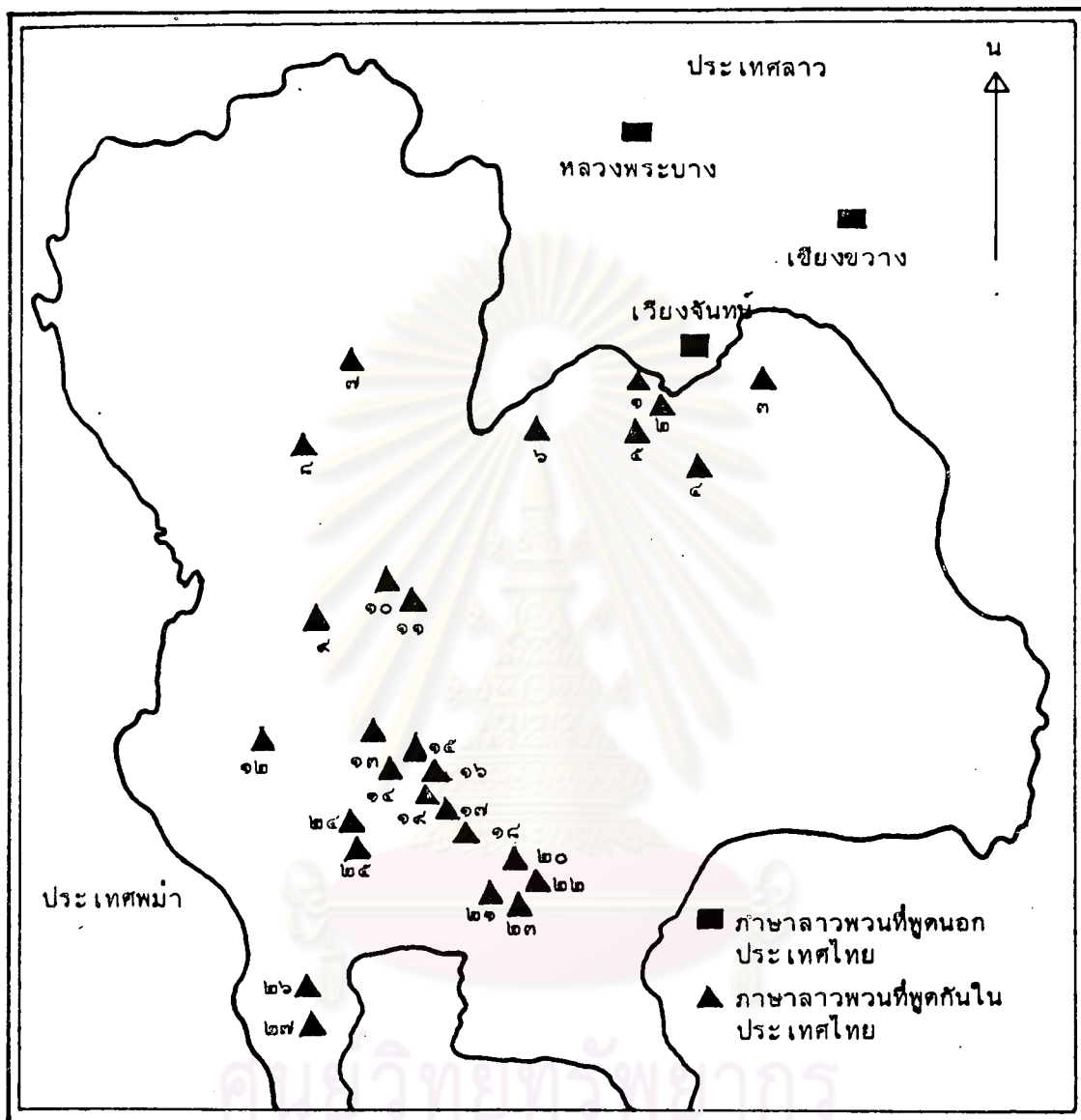
นอกจากนี้ ยังมีอาจมีภาษาพวนพูดที่บ้านปากฝาง และทุ่งโธ่ง ที่จังหวัดน่าน ที่ ~~อ.~~
บ้าน ^{อ.แม่จัน} แสงดาว จังหวัดพิษณุโลก ที่ จ. นครนายก ที่ จ. สุพรรณบุรี ที่ จ. ปราจีนบุรี ที่
จ. ราชบุรี ที่ อ. ปักธงไชย จังหวัดนครราชสีมา ที่อำเภอบ้านหมี่ จ. ลพบุรี (กาญจนนา
พิทมดิลก [ม.ป.ป.]) *

โดยเหตุที่คนพวนอยู่กระจัดกระจายกันตามที่ตั้งต่าง ๆ ถึง ๑๖ จังหวัด ภาษาตลอดจน
ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมเก่า ๆ ของชาวพวนที่มีมาตั้งแต่เดิมก็แปรเปลี่ยนแตกต่าง
กันออกไปบ้างตามอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม

สนิท สมัครการ (๑๙๗๒) ได้กล่าวถึงลักษณะสังคมชาวพวนที่อยู่ในประเทศไทยว่า
ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในภาคกลางของไทยมีผลทำให้วิถีชีวิตเก่า ๆ ของพวกลาวพวน

* ผู้วิจัยไม่ได้ใส่ข้อมูลเพิ่มเติมเหล่านี้ในภพที่ ๔ หน้า ๑๘ เพราะระบบการให้
ข้อมูลไม่เป็นระเบียบ บางทีให้ชื่อจังหวัด บางทีเป็นชื่ออำเภอ และบางทีเป็นชื่อตำบล และ
นอกจากนั้นผู้วิจัยยังไม่แน่ใจว่าผู้เขียนสำรวจด้วยตนเองหรือเก็บความจากคำบอกเล่าของผู้
บอกภาษา

ภาพที่ ๔. แผนที่แสดงจังหวัดและอำเภอที่ใช้ภาษาลาวพวน

<u>จ. หนองคาย</u>	<u>จ. สุโขทัย</u>	<u>จ. สิงห์บุรี</u>	<u>จ. ปราชญ์บุรี</u>
๑. อ. ศรีเชียงใหม่	๘. อ. ศรีสนาลัย	๑๔. อ. พรหมบุรี	๒๑. อ. บ้านสร้าง
๒. อ. ท่าบ่อ	<u>จ. กำแพงเพชร</u>	<u>จ. ลพบุรี</u>	๒๒. อ. ศรีมหาโพธิ์
๓. อ. โข่งพิสัย	๔. อ. ชาณุวารลักษณบุรี	๑๕. อ. บ้านหมี่	๒๓. กิ่งอ. โคกปีบ
<u>จ. อุดรธานี</u>	<u>จ. พิจิตร</u>	๑๖. อ. เมืองลพบุรี	<u>จ. สุพรรณบุรี</u>
๗. อ. หนองหาน	๑๐. อ. เมืองพิจิตร	<u>จ. สระบุรี</u>	๒๔. อ. เมืองจ. สุพรรณบุรี
๘. อ. บ้านผือ	๑๑. อ. ตะพานหิน	๑๗. อ. บ้านหมอ	๒๕. อ. บางปลาม้า
<u>จ. เลย</u>	<u>จ. อุทัยธานี</u>	๑๘. อ. วิหารแดง	<u>จ. เพชรบุรี</u>
๖. อ. เมืองเลย	๑๒. อ. บ้านไร่	๑๙. กิ่งอ. หนองไค่น	๒๖. อ. เขาย้อย
<u>จ. แพร่</u>	<u>จ. ชัยนาท</u>	<u>จ. นครนายก</u>	๒๗. อ. ท่าช้าง
๗. ก. เมืองแพร่	๑๓. อ. สรรพพยา	๒๐. อ. ปากพลี	

และศาสนาเปลี่ยนแปลงไปบ้าง จากการแต่งงานกับคนไทยและจากนโยบายการกลมกลืนชาติ (assimilation) ที่ให้ชนกลุ่มน้อยในประเทศรู้สึกเป็นคนไทย มีความอบอุ่น เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการปกครองจึงทำให้ไม่เกิดอุปสรรคใด ๆ ในอันที่คนลาวพวนจะกลายมาเป็นคนไทย ใช้ชีวิตแบบไทย ๆ และการที่พวกลาวพวนมาตั้งถิ่นฐานส่วนใหญ่ทางภาคกลาง ซึ่งมีความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจมากที่สุด มีผลทำให้ความเป็นอยู่ของพวกลาวพวนเปลี่ยนไปจากแบบเก่า ๆ ด้วย ส่วนทางด้านภาษาผู้วิจัยคาดว่าสภาพการณ์ดังกล่าวข้างต้นน่าจะมีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาของคนลาวพวนในถิ่นต่าง ๆ ด้วย จึงเป็นเรื่องที่น่าศึกษาต่อไป

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาและวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยภาษาถิ่นในประเทศไทย และภาษาตระกูลไทอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาลาวพวนที่มีผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าไว้แล้ว ทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศดังนี้

เจมส์ อาร์ แชมเบอร์เลน (Chamberlain ๑๙๓๒ : ๒๓๓-๒๔๔) ได้กล่าวถึงภาษากลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ของภาษาตระกูลไท *ว่าสามารถแยกเป็น ๒ กลุ่มได้โดยใช้เกณฑ์ทางเสียง ๒ อย่างคือ เกณฑ์การกลายเสียงของพยัญชนะต้นดั้งเดิมซึ่งเป็นเสียงก้องในภาษาไทยต่าง ๆ ในกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ เกณฑ์นี้ทำให้สามารถแยกกลุ่มภาษาไทยในกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้เป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่ม P และกลุ่ม PH กลุ่ม P หมายถึงกลุ่มที่เสียง *b- กลายเป็นเสียง p- หรือ (เสียงระเบิดแบบไม่มีลม) ในภาษาไทย เหล่านี้ PH หมายถึงกลุ่มที่เสียง *b- กลายเป็นเสียง ph- (เสียงระเบิดแบบมีลม) นอกจากนี้เขายังใช้เกณฑ์การวิวัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์จากภาษาดั้งเดิมโดยดูการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมมาใช้แบ่งด้วยคือ

* ฟัง กวย ลี (Li ๑๙๗๔ : ๔๘๔-๔๘๖) ได้แบ่งภาษาตระกูลไทออกเป็น ๓ สาขา คือ สาขาตะวันตกเฉียงใต้ สาขากลาง และสาขาเหนือ

ฮิโรชิ โฮเตนฟาเดน (๒๔๙๓ : ๑๓) เรียกภาษาตระกูลไทว่า เผ่าไทย ซึ่งประกอบด้วยภาษาไทย ไทยโคราช ไทยยวน ไทยภาคอีสาน ลื้อ ขาน หรือเงี้ยว (ไทยใหญ่) ชัมชัม ลาวขาว ลาวเวียง ลาวพวน ผู้ไทย ไทยย่อ ไทยโย้ย

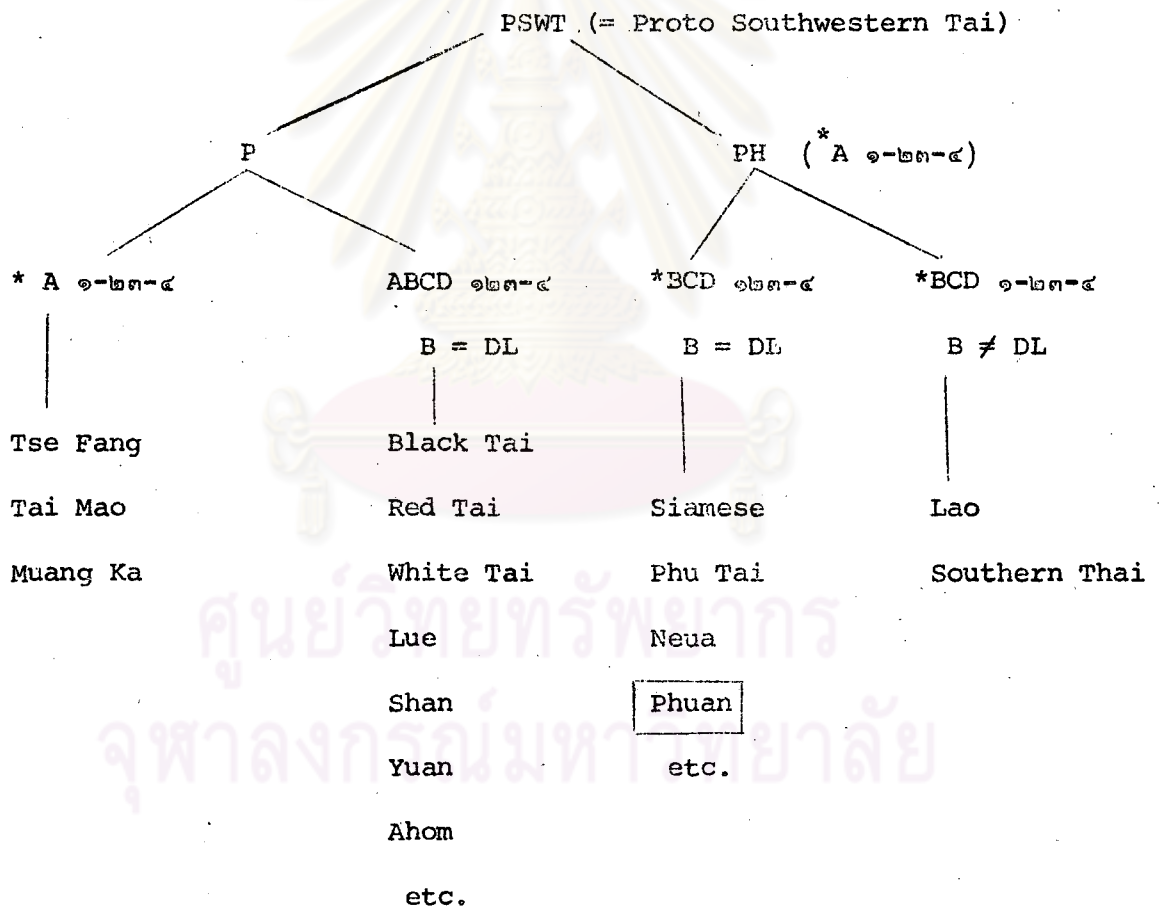

กลุ่ม * A ๑ - ๒ ๓ - ๔ ซึ่งหมายความว่าวรรณยุกต์ดั้งเดิมเฉพาะวรรณยุกต์ A แยกเป็น ๓ เสียง คือ A ๑, A ๒ ๓, และ A ๔

กลุ่ม * A B C D๑ - ๒ ๓ - ๔ ซึ่งหมายความว่าวรรณยุกต์ดั้งเดิมทุกเสียงแต่ละเสียงแยกเป็น ๑, ๒ ๓ และ ๔

จากเกณฑ์ดังกล่าวนี้ Chamberlain เสนอแผนภูมิต้นไม้แสดงกลุ่มย่อยของภาษาตระกูลไทได้ดังนี้

ภาพที่ ๕. แผนภูมิแสดงกลุ่มย่อยของภาษาตระกูลไทสายตะวันตกเฉียงใต้

จะเห็นได้จากแผนภูมิว่าภาษาลาวพวนอยู่ในกลุ่ม PH แต่แยกจากภาษาลาวซึ่งอยู่ในกลุ่ม PH เหมือนกัน และนอกจากนี้จะเห็นได้ว่าภาษาลาวพวนอยู่ในกลุ่มเดียวกับภาษาไทย-กรุงเทพฯ เพราะเหตุว่ามีการแยกเสียง B C D ๑ ๒ ๓ - ๔ เหมือนกัน

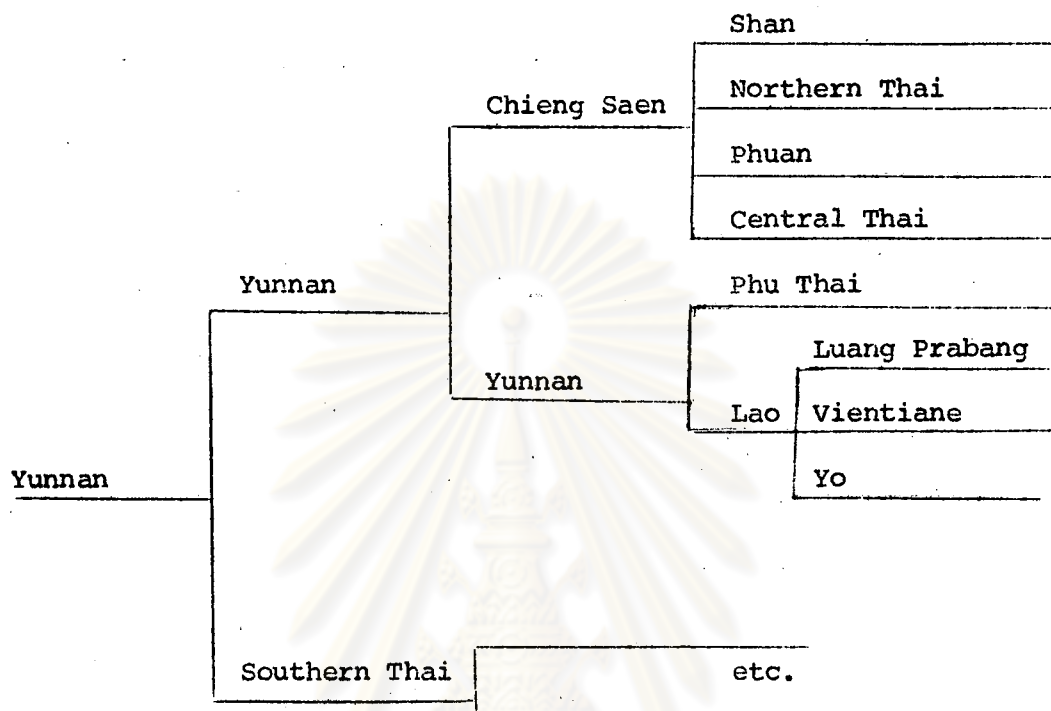
เจ. มาร์วิน. บราวน์ (Brown ๑๙๖๕) ได้ศึกษาระบบของภาษาและการเปลี่ยนแปลงในระบบทั้งเรื่องคำและหน่วยเสียงโดยดูความสัมพันธ์กับหน่วยเสียงดั้งเดิมที่สร้างขึ้น (reconstructed phoneme) จากภาษาไทสาขาตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งพูดกันในพื้นที่ต่าง ๆ รวม ๖๐ ภาษา บราวน์ได้จัดกลุ่มย่อยของ ๖๐ ภาษานี้ออกเป็น ๗ กลุ่มดังนี้คือ

๑. ภาษาชาน (Shan) พูดในรัฐฉานของพม่า
๒. ภาษาไทยถิ่นเหนือ (Northern Thai) พูดตอนเหนือของประเทศไทย
๓. ภาษาพวน พูดในบริเวณภาคกลางของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งรอบ ๆ จังหวัดลพบุรี
๔. ไทยถิ่นกลาง (Central Thai) พูดในภาคกลางของประเทศไทย
๕. ผู้ไท (Phu Thai) พูดในจังหวัดสกลนครและนครพนม ทางตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย
๖. ภาษาลาว พูดทางตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย
๗. ภาษาไทถิ่นใต้ (Southern Thai) พูดกันทางตอนใต้ของประเทศไทย (Brown ๑๙๖๕ : ๑๒-๑๗)

ภาษาลาวพวนจัดอยู่ในกลุ่มที่ ๓ และเป็นภาษาพี่น้อง (Sister language) กับภาษาชาน (Shan) ไทยถิ่นเหนือ (Northern Thai) และไทยถิ่นกลาง (Central Thai) ทั้ง ๔ ภาษานี้มาจากภาษาสายเชียงแสน บราวน์เสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ของภาษาไว้ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ ๖. แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ของภาษา

(คัดจาก Reference Sheet ๑๐ : The Family Tree ใน From Ancient Thai to Modern Dialects ของ J. Marvin Brown ๑๙๖๕ : หน้า ๑๗๙)

เจ มาร์วิน บราวน์ (Brown ๑๙๖๕) เจมส์ อาร์ แชมเบอร์เลน (Chamberlain ๑๙๗๑)* ทักไนเย อารมย์สุข (๒๕๒๑) อุทัยวรรณ ตันหยง [ม.ป.ป.] กาญจนา ปัทมดิลก [ม.ป.ป.] และวิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (๑๙๗๓) ได้กล่าวถึงระบบเสียงของภาษาลาวพวนไว้ดังต่อไปนี้คือ

*แชมเบอร์เลน กล่าวถึงเฉพาะระบบเสียงวรรณยุกต์เท่านั้นไม่ได้กล่าวถึงระบบเสียงพยัญชนะและสระ นอกจากนี้ แชมเบอร์เลน ยังได้กล่าวถึงการแยกเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวพวนปากเซียงไว้แต่ไม่ได้อธิบายสัญลักษณ์ของเสียงวรรณยุกต์แต่ละเสียง - (Chamberlain ๑๙๗๕ : ๕๔) ผู้วิจัยจึงมิได้นำภาษาลาวพวนปากเซียงมารวมด้วย

๑. หน่วยเสียงพยัญชนะ

๑.๑ พยัญชนะเดี่ยว

หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาลาวพวนที่เป็นพยัญชนะเดี่ยวมี ๒๐* หน่วยเสียง ได้แก่ p, t, c, k, ʔ, ph, th, kh, b, d, f, s,** h, l, m, n, ɲ,***, ɳ, w, j[†] ซึ่งเป็นพยัญชนะต้นทั้งหมดแต่เป็นพยัญชนะท้ายได้เพียง ๔ เสียง^{††} ได้แก่ -p, -t, -k, -ʔ, -m, -n, -ɳ, -w, -j

๑.๒ พยัญชนะควบกล้ำ ผู้วิจัยบางคนกล่าวว่า ภาษาลาวพวนไม่มีพยัญชนะควบกล้ำ (บราวน์ ๑๘๖๔, ริโลวธรรม ขนิษฐานันท์^{†††} ๑๘๗๓ และทัศนัย อารมย์สุข ๒๕๒๑) บางคนกล่าวว่า มีพยัญชนะต้นที่เป็นเสียงควบกล้ำ ๒ เสียง คือ kw และ khw (อุทัยวรรณ ดันทอง [ม.ป.ป.]) และบางคนกล่าวว่า มีพยัญชนะต้นที่เป็นพยัญชนะควบกล้ำ ๓ เสียงคือ kw khw hy (กาญจนา ปัทมดิลก [ม.ป.ป.])

* ยกเว้นบราวน์ และกาญจนา ปัทมดิลก กล่าวว่า มี ๑๔ หน่วยเสียง บราวน์ไม่ได้พูดถึงหน่วยเสียง ʔ และ กาญจนา ปัทมดิลก ไม่ได้พูดถึงหน่วยเสียง j

** ริโลวธรรม ขนิษฐานันท์ ใช้สัญลักษณ์ ๐

*** บราวน์, ริโลวธรรม ขนิษฐานันท์ และกาญจนา ปัทมดิลก ใช้สัญลักษณ์ ฦ ทัศนัย อารมย์สุข ใช้สัญลักษณ์ ฦ

† ริโลวธรรม ขนิษฐานันท์ และทัศนัย อารมย์สุข ใช้สัญลักษณ์ y

†† กาญจนา ปัทมดิลก ไม่นับ w และ j เป็นพยัญชนะท้าย จึงวิเคราะห์ให้พยัญชนะท้ายมีเสียงเพียง ๗ เสียง

††† Khanittanan ๑๘๗๓ : ๒๗

๒. หน่วยเสียงสระ

๒.๑ สระเดี่ยว

ผู้วิจัยทุกคนกล่าวว่าภาษาลาวพวนมีหน่วยเสียงสระเดี่ยว ๑๔ หน่วย*
เสียง ได้แก่ i, i:, e, e:, ε, ε:, w, w:, ɤ, ɤ:, a, a:, u, u:, o, o:,
ɔ, ɔ: **

๒.๒ สระประสม

เนื่องจากผู้วิจัยแต่ละคนมีความคิดต่างกันในกาทำให้ p และ j ว่าเป็น
พยัญชนะท้ายหรือไม่ จึงทำให้จำนวนหน่วยเสียงสระประสมต่างกันไป บางคนกล่าวว่า มี ๖
หน่วยเสียง ได้แก่ ia, i:a, wa, w:a, ua, u:a (อุทัยวรรณ ดันหยง และ ทิศไนย
อารมย์สุข) บางคนให้เสียงสั้นและเสียงยาวเป็นหน่วยเสียงเดียวกัน จึงมีสระประสมเพียง
๓ เสียง ได้แก่ ia, wa, ua (บรรานัน และ วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์) บางคนไม่ใช้ p
และ j เป็นพยัญชนะท้ายจึงทำให้มีเสียงสระประสมเป็น ๒ ชนิด คือ สระประสมสองส่วน ซึ่งมี
๑๖ เสียง ได้แก่ i:a, w:a, u:a, ai, au, a:i, a:u, iu, eu, εu, ɤ:i,
ε:u, oi, ɔi, o:i, ɔ:i และสระประสม ๓ ส่วน ซึ่งมี ๓ เสียง ได้แก่ iau, wai,
และ uai (กาญจนา ปัทมดิลก [ม.ป.ป.])

* ยกเว้นบรรานันท์ กล่าวถึงเพียง ๑๖ หน่วยเสียง และอ้างว่ายังไม่ได้ตรวจสอบให้
แน่นอนว่ามีสระสั้น ε และ ɔ หรือไม่

** สัญลักษณ์เหล่านี้ ผู้วิจัยแต่ละคนใช้ต่างกันบ้างเล็กน้อยดังนี้ ทิศไนย อารมย์สุข
(๒๕๒๑) และ วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (๑๔๗๓) ใช้สัญลักษณ์ v แทนสระเสียงยาว เช่น
ii ในคำว่า 'ปี' pi กาญจนา ปัทมดิลก [ม.ป.ป.] ทิศไนย อารมย์สุข (๒๕๒๑) และ
วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (๑๔๗๓) ใช้สัญลักษณ์ ɛ แทน ε, † แทน w, ɔ แทน ɤ
อุทัยวรรณ ดันหยง ใช้สัญลักษณ์ ɔ แทน ɤ ด้วยเช่นกัน
และบรรานันท์ ใช้สัญลักษณ์ ɛ แทน ε, y แทน w และใช้ . (หนึ่งจุด) แทนเสียง
สระยาว เช่น y. = w:

๓. หน่วยเสียงวรรณยุกต์

ภาษาลาวพวนถิ่นต่าง ๆ มีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ และสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ต่างกันบ้างเล็กน้อย ภาษาลาวพวนที่บ้านเนินยาว อ. บ้านหมี่ จ. ลพบุรี (อุทัยวรรณ ดันหยง [ม.ป.ป.]) มีวรรณยุกต์ ๕ หน่วยเสียง ภาษาลาวพวน หาดเสี้ยว อ. ศรีสังขาลย์ จ. สุโขทัย (กาญจนา ปัทมดิลก [ม.ป.ป.]) มี ๗ หน่วยเสียง* ภาษาลาวพวนลพบุรี (Chamberlain ๑๙๗๑) มี ๘ หน่วยเสียง* ภาษาลาวพวนลพบุรี* (Brown ๑๙๖๕) ภาษาลาวพวนเชียงขวาง (Chamberlain ๑๙๗๑) ภาษาลาวพวน ต. บางน้ำเชี่ยว อ. พรหมบุรี จ. สิงห์บุรี (อุทัยวรรณ ดันหยง [ม.ป.ป.]) ภาษาลาวพวนสระบุรี สิงห์บุรี ลพบุรี (วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ ๑๙๗๓) ภาษาลาวพวน ต. ทนองแสง จ. นครนายก (ทัศนัย อารมย์สุข ๒๕๒๑) มีวรรณยุกต์ ๖ หน่วยเสียง

โดยเหตุที่ภาษาลาวพวนในถิ่นต่าง ๆ มีระบบวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ต่างกันมากกว่าระบบพยัญชนะหรือสระ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวพวนที่พูดในที่ต่าง ๆ ทั้งในและนอกประเทศโดยละเอียดเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวพวน ที่ ต. มาบปลาเค้า ภาษาลาวพวนดังกล่าวได้แก่ ภาษาลาวพวน อ. บ้านหมี่ จ. ลพบุรี (Brown ๑๙๖๕ : ๘๓) ภาษาลาวพวนเชียงขวาง (Chamberlain ๑๙๗๑ : ๓๐) ภาษาลาวพวนลพบุรี (Chamberlain ๑๙๗๑ : ๓๑) ภาษาลาวพวนสระบุรี สิงห์บุรี ลพบุรี (Wilaiwan Khanittanan ๑๙๗๓) ภาษาลาวพวน ต. ทนองแสง อ. นครนายก (ทัศนัย อารมย์สุข ๒๕๒๑) ภาษาลาวพวน ต. บางน้ำเชี่ยว อ. พรหมบุรี จ. สิงห์บุรี (อุทัยวรรณ ดันหยง [ม.ป.ป.]) ภาษาลาวพวนบ้านเนินยาว อ. บ้านหมี่ จ. ลพบุรี (อุทัยวรรณ ดันหยง [ม.ป.ป.]) และภาษาลาวพวนหาดเสี้ยว อ. ศรีสังขาลย์ จ. สุโขทัย (กาญจนา ปัทมดิลก [ม.ป.ป.]) วรรณยุกต์ของภาษาลาวพวนในถิ่นเหล่านี้ นอกจากแตกต่างกัน

* กาญจนา ปัทมดิลก และแซมเบอร์เลน จัดให้เสียงของพยางค์ตายเสียงสั้นเป็นหน่วยเสียงต่างหากจากพยางค์เป็น A B C

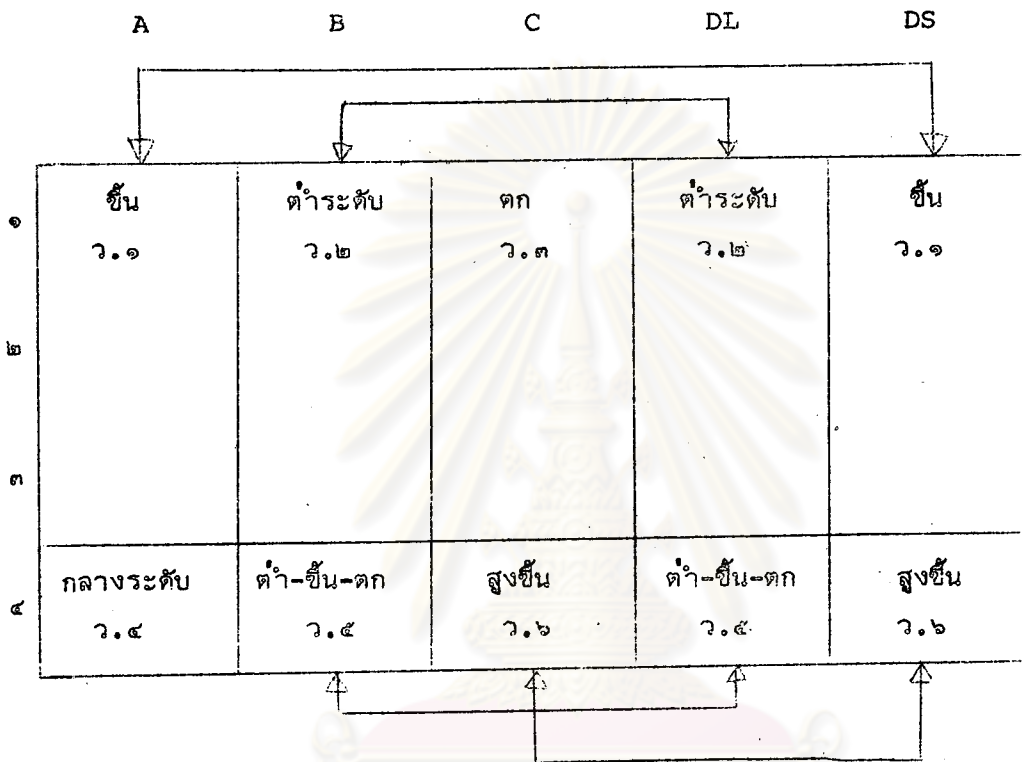
** บรรานันท์ ไม่ได้กล่าวไว้ชัดเจนว่ามีกี่หน่วยเสียง แต่ได้แสดงเครื่องหมายวรรณยุกต์ของคำที่มีพยัญชนะต้นประเภทต่าง ๆ ไว้ และผู้วิจัยได้จัดเสียงที่มีสัทลักษณะคล้ายกันให้เป็นเสียงย่อยของหน่วยเสียงเดียวกันได้ทั้งหมด ๖ หน่วยเสียง (ดูรายละเอียดจาก Brown ๑๙๖๕ : ๘๓)

ในเรื่องระบบแล้วสัญลักษณ์ของเสียงวรรณยุกต์บางเสียงก็ต่างกันด้วย เพื่อให้เห็นความแตกต่างนี้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงได้แสดงแผนภูมิแสดงระบบเสียงวรรณยุกต์ และสัญลักษณ์ของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวพวนแต่ละถิ่น โดยใช้ตารางทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของ วิลเลียม เจ เกดนี่ (๑๙๗๓) และในการแสดงสัญลักษณ์ของเสียงวรรณยุกต์ การใช้เครื่องหมาย และการเรียกชื่อวรรณยุกต์ในภาษาลาวพวนถิ่นต่าง ๆ นั้น ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ และ เครื่องหมายที่ปรากฏตามงานวิจัยนั้น ๆ จึงทำให้ระบบสัญลักษณ์และ เครื่องหมายในแต่ละแผนภูมิไม่เหมือนกันดังปรากฏในแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ ๗. แผนภูมิแสดงระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาลาวพวน อ.บ้านหมี่ จ.ลพบุรี (Brown ๑๙๖๔ : ๔๓)

	A	B	C	DL	DS
๑	ว.๑				
๒	ว.๒	ว.๓	ว.๔	ว.๓	ว.๒
๔		ว.๔	ว.๖	ว.๔	ว.๕

ภาพที่ ๘. แผนภูมิแสดงระบบเสียงวรรณยุกต์ ภาษาลาวพวนเขียงขวาง (Chamberlain ๑๙๗๑ : ๓๐)

หมายเหตุ

ขึ้น = rising

ต่ำระดับ = low level

ตก = falling

กลางระดับ = mid level

ต่ำ-ขึ้น-ตก = low rising-falling

สูงขึ้น = high rising

ภาพที่ ๔. แผนภูมิแสดงระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวพวนลพบุรี (Chamberlain

๑๙๗๑ : ๓๑)

	A	B	C	DL	DS
๑	ต่ำค่อนข้าง กลาง ขึ้น ว.๑	ต่ำระดับ ว.๒	สูงค่อนข้าง กลางระดับ กักปลาย เสียง ว.๓	ต่ำระดับ ว.๒	กลางสั้น ว.๗
๒	ต่ำค่อนข้าง กลางระดับ ว.๔				
๓					
๔		สูงค่อนข้าง กลางตก ว.๕	สูงค่อนข้างกลาง -ขึ้น-ตก กัก ปลายเสียง ว.๖	สูงค่อนข้าง กลาง ตก ว.๕	สูงค่อนข้าง กลางสั้น ว.๘

หมายเหตุ

ต่ำค่อนข้างกลางขึ้น = mid low rising

ต่ำระดับ = low level

สูงค่อนข้างกลางระดับกักปลายเสียง = mid-high level glottalized

ต่ำค่อนข้างกลางระดับ = mid-low level

สูงค่อนข้างกลางตก = mid high falling

สูงค่อนข้างกลางขึ้นตกกักปลายเสียง = mid-high rising-falling
glottalized

กลางสั้น = short mid checked

สูงค่อนข้างกลางสั้น = mid-high short checked

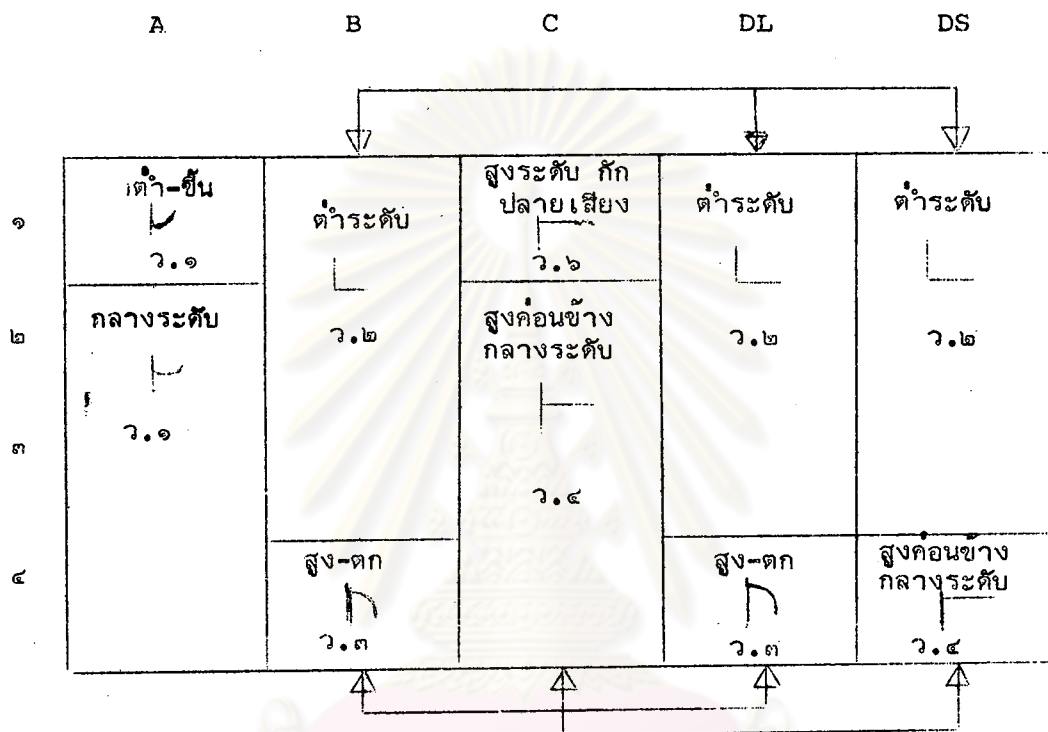
ภาพที่ ๑๐. แผนภูมิแสดงระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวพวนสระบุรี; สิงห์บุรี; ลพบุรี
(วิไลวรรณ ชนิษฐามันท์ ๑๔๗๓ : ๔๖)

	A	B	C	DL	DS
๑	ต่ำ ขึ้น ว.๑	ต่ำ ว.๓	สูง ตก กักปลายเสียง ว.๔	ต่ำ ว.๓	สูง ว.๕
๒	กลาง ว.๒				
๓					
๔		กลาง ตก ว.๕	สูง กัก ปลายเสียง ว.๕	กลาง ตก ว.๖	สูง ตก ว.๕

หมายเหตุ

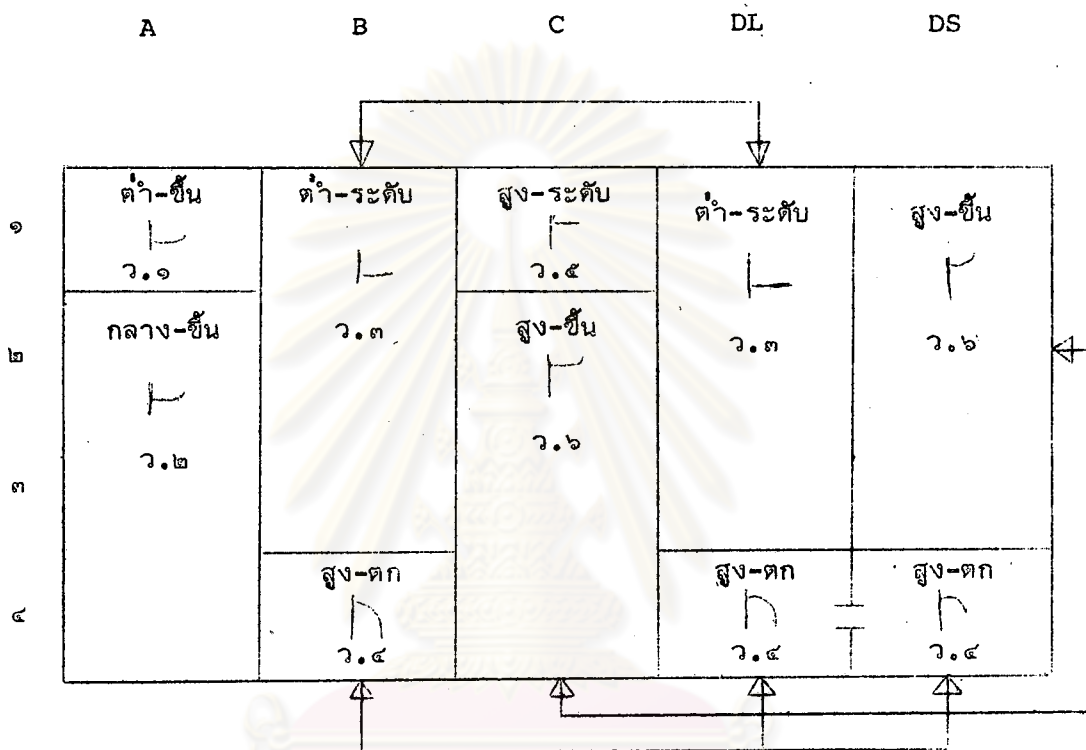
- ต่ำขึ้น = low rising
- กลาง = mid
- ต่ำ = low
- กลาง ตก = mid falling
- สูงตกกักปลายเสียง = high falling, glottalized
- สูงกักปลายเสียง = high, glottalized
- สูง = high
- สูงตก = high falling

ภาพที่ ๑๑. แผนภูมิแสดงระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวพวน ต. ทนองแสง จ. นคร-
นายก (ทัศไนย อารมย์สุข ๒๕๒๑)

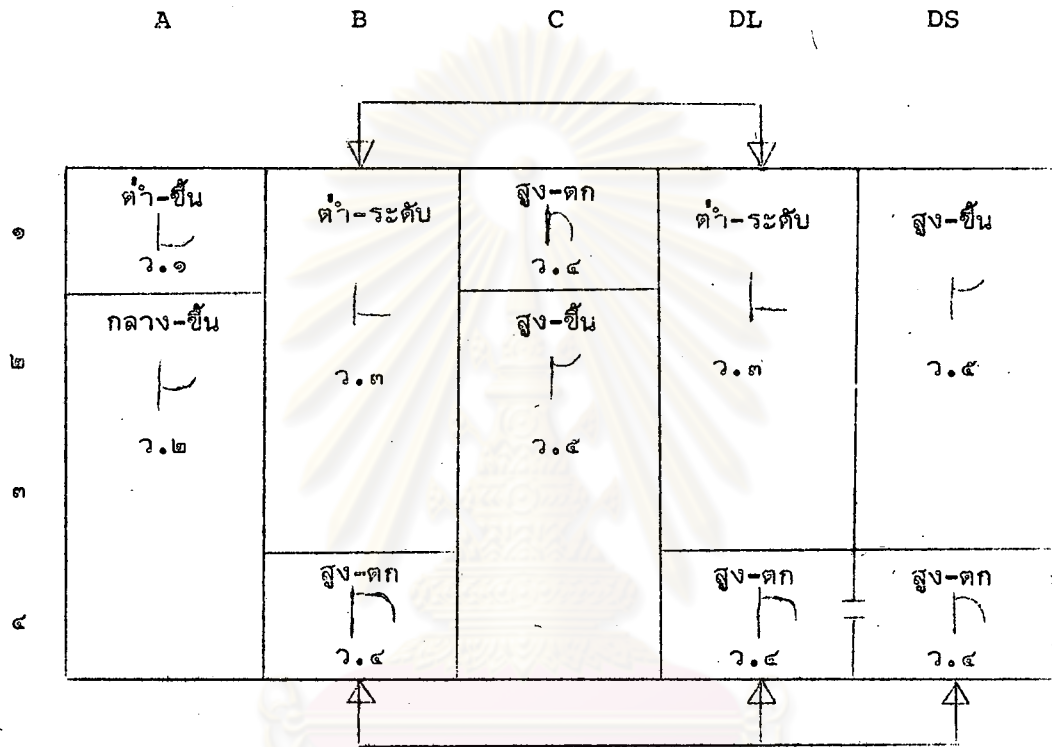
หมายเหตุ ทัศไนย อารมย์สุข มิได้ใช้ตารางทดสอบเสียงวรรณยุกต์ในการวิเคราะห์ แต่
เพื่อความสะดวกในการเปรียบเทียบ ผู้วิจัยได้ตีความการบรรยายเกี่ยวกับวรรณยุกต์ของ
ทัศไนย เพื่อหาการแยกเสียงวรรณยุกต์ โดยใช้หลักเกณฑ์ของ เกดณี (๑๔๗๓) แล้วนำมาจัด
ลงในตารางทดสอบเสียงวรรณยุกต์

ภาพที่ ๑๒. แผนภูมิแสดงระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวพวน ต. บางน้ำเขียว
 อ. พรหมบุรี จ. สิงห์บุรี (อุทัยวรรณ ดันทอง [ม.ป.ป.])

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ ๑๓. แผนภูมิแสดงระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวพวนบ้านเนินยาว อ. บ้านหมี่ จ. ลพบุรี (อุทัยวรรณ ดันทอง [ม.ป.ป.])

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ ๑๔. แผนภูมิแสดงระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวพวนภาคเฉียง อ. ศรีสะเกษ
จังหวัดสุโขทัย (กาญจนา ปัทมศิลป์ [ม.ป.ป.])

	A	B	C	DL	DS
กลาง-ขึ้น ↗ ว.๑	ต่ำ-ระดับ └ ว.๒	สูง-ระดับ กักคอหอย └ ^ʔ ว.๓	กลาง-ระดับ └ ว.๔	สูง-ขึ้น ↗ ว.๗	
กลาง-ระดับ ขึ้น └ ว.๕					
	กลาง-ตก ↘ ว.๕	สูงตก-กัก คอหอย ↘ ^ʔ ว.๖	กลาง-ตก ↘ ว.๕		

หมายเหตุ กาญจนา ปัทมศิลป์ ได้เรียกชื่อวรรณยุกต์ต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ดังนี้คือ

กลาง-ขึ้น = mid-rising

ต่ำ-ระดับ = low-level

สูง-ระดับกักคอหอย = high level glottalized

กลาง-ระดับขึ้น = mid-level rising

กลาง-ตก = mid-falling

สูง-ตก-กักคอหอย = high-falling-glottalized

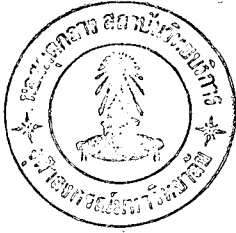
กลาง-ระดับ = mid-level

สูง-ขึ้น = high-rising

ความเหมือนและความแตกต่างของการแยกเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวพวนที่ปรากฏในแผนภูมิที่ ๒-๕ นั้น อาจนำมาเปรียบเทียบให้เห็นอย่างชัดเจนในแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ ๑๕. แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบการแยกเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวพวนถิ่นต่าง ๆ

ลาวพวน บ้านหมี่ ลพบุรี (Brown)	ลาวพวน เชียงขวาง (Chamber- lain)	ลาวพวน ลพบุรี (Chamber- lain)	ลาวพวน สระบุรี สิงห์บุรี ลพบุรี (ริไลวรรณ)	ลาวพวน หนองแสง นครนายก (ทิศโนย)	ลาวพวน บางน้ำเชี่ยว สิงห์บุรี (อุทัยวรรณ)	ลาวพวน บ้านเนินยาว สิงห์บุรี (อุทัยวรรณ)	ลาวพวน หาดเสี้ยว (กาญจนา)
A ๑-๒๓๔	A ๑๒๓-๔	A ๑-๒๓๔	A ๑-๒๓๔	A ๑-๒๓๔	A ๑-๒๓๔	A ๑-๒๓๔	A ๑-๒๓๔
B ๑๒๓-๔	B ๑๒๓-๔	B ๑๒๓-๔	B ๑๒๓-๔	B ๑๒๓-๔	B ๑๒๓-๔	B ๑๒๓-๔	B ๑๒๓-๔
C ๑๒๓-๔	C ๑๒๓-๔	C ๑๒๓-๔	C ๑๒๓-๔	C ๑-๒๓๔	C ๑-๒๓๔	C ๑-๒๓๔	C ๑๒๓-๔
DL ๑๒๓-๔	DL ๑๒๓-๔	DL ๑๒๓-๔	DL ๑๒๓-๔	DL ๑๒๓-๔	DL ๑๒๓-๔	DL ๑๒๓-๔	DL ๑๒๓-๔
DS ๑๒๓-๔	DS ๑๒๓-๔	DS ๑๒๓-๔	DS ๑๒๓-๔	DS ๑๒๓-๔	DS ๑๒๓-๔	DS ๑๒๓-๔	DS ๑๒๓-๔

จะเห็นได้ว่าภาษาลาวพวนทุกถิ่นมีการแยกเสียงแบบเดียวกันหมดในแถว B, DL และ DS คือ แบบ ๑ ๒ ๓ - ๔ สำหรับในแถว A การแยกเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวพวนในประเทศไทยทุกถิ่นเป็นแบบเดียวกันหมด คือ A ๑ - ๒ ๓ ๔ เฉพาะลาวพวนเชียงขวางเท่านั้นที่เป็นแบบ A ๑ ๒ ๓ - ๔ ส่วนวรรณยุกต์แถว C มีต่างออกไป ๒ ลักษณะคือ

๑. แบบ C ๑ ๒ ๓ - ๔ ได้แก่ ลาวพวนบ้านหมี่ ลพบุรี (Brown) ลาวพวนเชียงขวาง (Chamberlain) ลาวพวนลพบุรี (Chamberlain) ลาวพวนสระบุรี สิงห์บุรี ลพบุรี (วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์) และลาวพวนหาดเสี้ยว (กาญจนา ปัทมดิลก)

๒. แบบ C ๑ - ๒ ๓ ๔ ได้แก่ ลาวพวนหนองแสง จ. นครนายก (ทิศไฉน อารมย์สุข) ลาวพวนบางน้ำเขียว สิงห์บุรี และลาวพวนบ้านเนินยาว บ้านหมี่ ลพบุรี (อุทัยวรรณ ตันหยง)

เป็นที่น่าสังเกตว่าภาษาลาวพวนที่พูดในถิ่นต่าง ๆ มีลักษณะทางเสียงแตกต่างกันบางประการ วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (๑๙๗๓) ได้แสดงความคิดเห็นไว้น่าจะเป็นเพราะอิทธิพลที่ภาษาลาวได้รับจากภาษาไทย ดังตัวอย่างต่อไปนี้คือ

ก. เสียงพยัญชนะ

๑. [ch] ถูกยืมมาจากภาษาไทยมาใช้แทนเสียงภาษาลาวที่เป็น [s] บางคำ โดยมากมักพบในคำที่เป็นชื่อเฉพาะ เช่น [chay-sawat] (วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ ๑๙๗๓ : ๕๒)

๒. [l] พบในคำที่ตรงกับเสียง [r] ~ [l] ในภาษาไทย ซึ่งภาษาลาวแต่เดิมใช้ [h] ปัจจุบันด้วยอิทธิพลของภาษาไทย ทำให้เสียง [h] อยู่ในระยะเปลี่ยนแปลงเป็น [l]

๓. [j] ถูกยืมมาจากภาษาไทย และทำให้เสียงภาษาลาวแต่เดิมที่เป็น [ɲ] สูญเสียงนาสิก และกำลังจะกลายเป็น [j] เหมือนภาษาไทย

* ภาษาลาวในที่นี้ วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ หมายถึง ภาษาลาวพวน ลาวยวน ลาวเวียง ลาวเขียว และลาวลา

๔. เสียงพยัญชนะควบกล้ำ [kw] และ [khw] อยู่ในระยะกำลังสูงเสียง [w] หรือถ้าหากสูญไปแล้วในอศิตก็อาจอยู่ในระยะที่เสียง [w] กำลังกลับมาด้วย อิทธิพลของภาษาไทย*

ข. เสียงสระ

๑. คำที่เขียนด้วยสระยาวตามด้วยพยัญชนะท้าย [k] ในภาษาไทยจะเป็นสระสั้นตามด้วย [-?] ในภาษาลาว เช่น pa? 'ปาก' แต่เนื่องจากอิทธิพลของภาษาไทย ทำให้คำเหล่านี้บางคำอยู่ในระยะเปลี่ยนแปลง คือมีสระยาวตามด้วยพยัญชนะท้าย [-k] เช่นเดียวกับคำไทย คือออกเสียงแบบลาวปนเต็มสลับกับการออกเสียงแบบไทย เช่น

[meʔ ^๖]	~	[meek ^๖]	'เมฆ'
[luʔ ^๖]	~	[lu:k ^๖]	'ลูก'
[laʔ ^๖]	~	[la:k ^๖]	'ลาก'
[paʔ ^๖]	~	[pa:k ^๖]	'ปาก'
[haʔ ^๖]	~	[la:k ^๖]	'ราก'

๒. คำที่เขียนด้วย <i>-> ซึ่งออกเสียง [ai] ในภาษาไทยจะเป็นเสียง [ɛ] ในภาษาลาวปน ในปัจจุบันได้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นคือ ผู้พูดอายุมากจะออกเสียงเป็น [ɛ] และ [ai] สลับกัน ส่วนผู้พูดอายุน้อยมักจะออกเสียงเป็น [ai]

* วัลลภธรรม ขนิษฐานันท์ (๑๙๗๓ : ๒๖-๒๗) อธิบายว่าการที่จะคิดว่าภาษาไทยอยู่ในระยะการเปลี่ยนแปลงใดนั้นพิจารณาจากภาษาพูดของผู้พูดภาษาต่างอายุกัน หากผู้พูดภาษาอายุน้อยพูดเสียงควบกล้ำ แต่ผู้พูดภาษาอายุมากไม่พูดก็แสดงว่า เสียง [w] นั้น เป็นอิทธิพลจากภาษาไทย หากผู้พูดภาษาทุกกลุ่มอายุพูดเสียง [w] ไม่ว่าจะพูดตลอดทุกคำที่ควบกล้ำหรือบางครั้งพูดบางครั้งไม่พูดก็ตาม แสดงว่าเสียงควบกล้ำ [w] นั้นเป็นเสียงที่มีอยู่แล้วในภาษานั้น ๆ และอยู่ในระยะกำลังสูงเสียง

** คำนี้ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยทั้ง เสียงสระ ๐ พยัญชนะต้น และพยัญชนะท้าย

ค. เสียงวรรณยุกต์

วรรณยุกต์สูง วรรณยุกต์ตก และวรรณยุกต์ขึ้น ถูกยืมมาใช้ในภาษาลาว เนื่องจากการยืมวรรณยุกต์ การรวมตัวของเสียงวรรณยุกต์ที่มีมาแต่เดิมกับเสียงวรรณยุกต์ที่รับมาใหม่ จากภาษาใกล้เคียงทำให้ระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวบางภาษา เปลี่ยนไปจากเดิม

นอกจากนี้ ยังมีการยืมคำศัพท์จากภาษาไทยมาใช้อีกด้วย ความเปลี่ยนแปลงในเรื่องเสียง และคำดังกล่าวมีในคำพูดของผู้พูดภาษาอายุน้อยมากกว่าผู้พูดภาษาที่มีอายุมาก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย